Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym
Palestyny i Bliskiego Wschodu
Komitet redakcyjny: Leon Lewite, Józef Thon.

Rok VI Warszawa, sierpień—wrzesień 1937 Nr 8—9.

TREŚĆ NUMERU:

W CHWILI PRZEŁOMOWEJ

Ostatni okres zaznaczył się na terenie światowym szeregiem doniosłych decyzyj i faktów, które mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju i przyszłych losów Palestyny.

W ciągu miesiąca sierpnia obradował w Zurychu XX Kongres Syjonistyczny oraz Rada Agencji Żydowskiej dla Palestyny, a więc ciała, które są powołane z mocy praw międzynarodowych do powzięcia uchwał decydujących o stanowisku naczelnych władz tych organizacyj. Po długotrwałych obradach zapadła decyzja upoważniająca Egzekutywę Agencji Żydowskiej do prowadzenia pertraktacyj z rządem W. Brytanii w oparciu o sprawozdanie Komisji Królewskiej, przy czym wynik tych pertraktacyj winien być przedłożony do ostatecznej aprobaty najbliższemu Kongresowi.

Równolegle z pracami naczelnych instancyj syjonistycznych toczyły się prace Komisji Mandatowej Ligi Narodów, która miała wydać tzw. tymczasową opinię o sprawozdaniu Komisji Peela. Opinia ta, nader wstrzemięźliwa w wyrażeniu przyzwolenia na powzięcie natychmiastowych stanowczych decyzyj przez W. Brytanię, zawiera w sobie zarazem bardzo ostrą krytykę administracji palestyńskiej, która dopuściła przez swą nieudolność do wybuchu, a z kolei do długotrwałego przeciągnięcia się rozruchów arabskich w Palestynie.

W bieżącym miesiącu odbywają się obrady Zgromadzenia Ligi Narodów oraz sesja Rady Ligi. Ciałem powołanym wedle statutu Ligi oraz postanowień mandatu palestyńskiego do zmian w tymże mandacie jest Rada Ligi Narodów. Rada ta, po wysłuchaniu opinii Komisji Mandatowej, oświadczenia przedstawiciela rządu angielskiego oraz sprawozdania specjalnie wybranej Komisji Palestyńskiej, przyjęła decyzję, która upoważnia Anglię do prowadzenia studiów nad podziałem Palestyny z tym, że ostateczna decyzja została zastrzeżona Radzie Ligi Narodów.

Dyskusja na Zgromadzeniu Ligi Narodów oraz w jego Komisji Politycznej, jak również na Radzie, przyniosła m. in. szereg przemówień i deklaracyj czołowych polityków europejskich, wśród nich również ministra spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, Józefa Becka, podkreślających doniosłość i wagę historyczną decyzji utworzenia suwerennego państwa żydowskiego.

Jeśli mamy w syntetycznym skrócie ująć wyniki obrad miarodajnych ciał żydowskich i nieżydowskich w odniesieniu do Palestyny, to należałoby je określić jako decyzje tymczasowe, które przy mniej lub bardziej wyraźnym zaakcentowaniu zgody na zasadę podziału Palestyny, zaakceptowały plan powołania do życia państwa żydowskiego. Pod tym aspektem wiązać się będzie z obecnymi uchwałami miano — decyzyj historycznych.

Józef Thon

DZIAŁALNOŚĆ IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ W ROKU 1936

Przemówienie Prezesa Leona Lewitego na Walnym Zgromadzeniu Izby

Imieniem Rady i Zarządu Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej mam zaszczyt przedłożyć Walnemu Zgromadzeniu niniejsze roczne sprawozdanie z działalności Izby.

Okres sprawozdawczy stanowi początek drugiego dziesięciolecia pracy. Izba weszła w nie wzbogacona o doświadczenia pierwszego lat dziesiątka, który położył nie tylko podwaliny pod jej pracę, ale stworzył formy i dziedziny działalności, wielokrotnie rozszerzane i pogłębiane, zgodnie z coraz szerszym zasięgiem kompetencyj i zainteresowań naszej instytucji. Ten ostatni okres sprawozdawczy łączy się w jedną harmonijną całość z poprzedzającym go dziesięcioleciem istnienia Izby, w czasie którego praca nasza wykazała dowodnie i ponad wszelką wątpliwość, że instytucja ta spełnia rolę bezwzględnie konieczną i potrzebną, i że prace jej we wszystkich kierunkach przyczyniły się do dalszego rozwoju stosunków między Polską a Palestyną.

Jesteśmy głęboko przekonani, że zarówno jak dotychczas, tak i w przyszłości, Izba napotykać będzie na życzliwe ustosunkowanie się do niej ze strony wszystkich instytucyj, organizacyj, zrzeszeń, związków i osób, do których w ciągu 11 lat swej działalności Izba zwracała się o poparcie. Ze swej strony mogę imieniem Izby zapewnić wszystkie odnośne czynniki o charakterze oficjalnym, półoficjalnym, społecznym i prywatnym, że i nadal będzie im służyć zdobytym doświadczeniem i dokładnymi informacjami z wszystkich dostępnych jej źródeł odnoszących się do rozwoju Palestyny oraz jej krajów ościennych, ze szczególnym uwzględnieniem związków gospodarczych tychże z Rzeczpospolitą Polską.

Mamy za sobą rok poważnej pracy.

W roku tym obchodziła Polska dziesięciolecie sprawowania prezydentury Rzeczypospolitej przez jej najwyższego zwierzchnika i włodarza, prof. dra Ignacego Mościckiego. Rada i Zarząd Izby postanowiły, w związku z uroczystością dziesięciolecia prezydentury, nadać Pawilonowi Polskiemu, wybudowanemu przez Izbę Handlową na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie, nazwę „Pawilon imienia Prezydenta Ignacego Mościckiego".

Rok ubiegły stanowi, o ile chodzi o sytuację gospodarczą w kraju, okres pewnej stabilizacji, a w szeregu dziedzin okres zwrotu ku lepszemu, ujawniający się w zwiększonym wskaźniku produkcji, w intensyfikacji wysiłków, zdążających do poprawy gospodarczej Państwa. Podstawę wysiłków, zdążających do wykorzystania idącej przez świat koniunktury go-

spodarczej, stanowi głębokie przeświadczenie, że istotna stabilizacja i poprawa stosunków gospodarczych nastąpić może jedynie w atmosferze zupełnego pokoju.

Nad zarządzeniami w dziedzinie polityki gospodarczej i finansowej górowało przede wszystkim wprowadzenie kontroli dewiz, które głęboko i decydująco odbiło się na stosunkach gospodarczych Polski z wszystkimi krajami, śród nich i z Palestyną.

O ile chodzi o sytuację gospodarczą Palestyny w roku 1936, to charakteryzują ją głębokie wstrząsy, będące wynikiem aktualnych wydarzeń politycznych.

Rok ten rozpoczął się pod znakiem kryzysu, spowodowanego wojną włosko-abisyńską. Wybuch jej w jesieni roku 1935 wpłynął hamująco na rozwój gospodarki palestyńskiej. Trudności gospodarcze, wywołane wojną włosko-abisyńską, przyniosły za sobą pewne przegrupowania w strukturze gospodarczej Palestyny, które w dalszym przebiegu okresu sprawozdawczego w znacznie większym stopniu się uwypukliły.

Pod koniec pierwszego kwartału 1936 zaznaczyła się pewna konsolidacja. Zewnętrzne oznaki wskazywały nawet na nieznaczną poprawę ogólnej sytuacji gospodarczej Palestyny. Rozpoczął się znowu proces, który nazwałbym odbudową zaufania i przywróceniem równowagi gospodarczej z tendencją do zwiększenia wysiłków i przyspieszenia tempa odbudowy. Symbolem tej poprawy miały być VII-e Targi Lewantyńskie, które zapowiadały się jako potężna manifestacja zbiorowej woli społeczeństwa palestyńskiego w kierunku intensyfikacji wysiłków na niwie odbudowy zachwianej równowagi życia gospodarczego. Ale w momencie tym wybuchły rozruchy arabskie, które przeciągnęły się niemal do końca roku 1936.

Nie po raz pierwszy na przestrzeni lat powojennych doznaje Palestyna wstrząsów, które sięgają niemal podstaw dzieła odbudowy Żydowskiej Siedziby Narodowej. Baczny obserwator życia palestyńskiego stwierdzić może, że każdocześnie, gdy Palestyna znajduje się w okresie nasilenia procesu odbudowy, następuje pewien na pozór spontaniczny, faktycznie jednak na zimno obmyślany i przygotowany „odruch“ nacjonalistycznych kół arabskich. Tak działo się w r. 1921, gdy przystąpiono do rozbudowy pierwszego żydowskiego miasta na świecie, Tel-Awiwu. To samo miało miejsce w r. 1929, gdy stworzona została na pamiętnym kongresie w Zurychu tzw. „rozszerzona Agencja Żydowska“, obejmująca obok syjonistów, również najwpływowsze koła całego żydostwa niesyjonistycznego. Tak działo się i w r. 1936, gdy, mimo chwilowych perturbacyj, spowodowanych wojną włosko-abisyńką, Palestyna znalazła się od lat czterech w okresie wzrastającego gospodarczego dobrobytu.

Znane są z prasy wypadki, znane jest również ich tło, szczególnie związane z grą polityczną w ościennych krajach Palestyny, przede wszy-

stkim w Syrii i Egipcie. Nie będziemy zatem rekapitulować ani ich przebiegu, ani pojedynczych faz tych smutnych wydarzeń. Pragniemy zwrócić jedynie uwagę na pewne, charakterystyczne znamiona sytuacji, która nie jest wolną od wpływów całego szeregu czynników, stojących poza narodem arabskim i żydowskim.

Trudno oprzeć się przekonaniu, że rządowi angielskiemu nie zależało na pozytywnym doprowadzeniu do porozumienia żydowsko-arabskiego. Stała taktyka rządu utrzymywania pozornej równowagi przy pomocy obłudnej maksymy „divide et impera“ jest niezawodnie jedną z pośrednich, ważnych przyczyn tych wypadków. Wystarczy przypomnieć, że właśnie rząd angielski względnie jego eksponenci na terenie Palestyny, nie dopuścili przed kilku laty do podjęcia kolonizacji żydowskiej w Transjordanii, która miała być rozpoczęta w najściślejszym porozumieniu z emirem Abdullą. Ciągłe obdarowywanie Arabów ziemią państwową, przy stałym pomijaniu Żydów, musiało wywołać wrażenie forytowania Arabów w tej dziedzinie. Jak niecelowym było to postępowanie dowodzi fakt, że wielu Arabów ziemię tę następnie sprzedawało. Wielokrotnie powtarzające się na przestrzeni lat napady band terrorystycznych i dywersyjnych, rekrutujących się spośród mętów arabskich, niedostatecznie ścigane i tępione, musiały wywołać nastroje bezkarności wśród ludności arabskiej. Tak zatem musimy przyjąć, że w wypadkach tak boleśnie odczutych nie tylko przez Iszuw, ale i przez naród żydowski na świecie, a z nim przez cały świat cywilizowany, pewną winę przypisać należy rządowi palestyńskiemu.

Długotrwałość rozruchów pochodzi niewątpliwie stąd, że Arabowie zostali rozzuchwaleni stanowiskiem administracji palestyńskiej w pierwszej fazie wypadków. Dość niezdecydowana reakcja administracji, niezbyt energiczne tłumienie aktów sabotażu i ekscesów, a wreszcie — co nie mniej ważne — oświadczenia, że strajk arabski jest legalną formą walki, musiały wywołać u zrewoltowanych Arabów przeświadczenie, że rząd nie zamierza stanąć w obronie ładu i porządku. Tragiczne owoce tego stanowiska administracji dały się odczuć z jednej strony w wielkim nasileniu wypadków, z drugiej — w ich długotrwałości.

Społeczeństwo żydowskie w Palestynie wykazało w tym tak ciężkim okresie niebywały i największego podziwu godny hart ducha, ofiarność i wytrzymałość. Spokojnie, godnie, pełne samoopanowania odpiera ataki na swój byt niezależny. W sukurs przychodzi mu cały szesnastomilionowy naród żydowski, którego wszystkie odłamy bez względu na przekonania, zwartą ławą i jednomyślnie popierają prawa Żydów do odbudowy własnej Ojczyzny. W walce tej znalazł Naród Żydowski pomoc całej cywilizowanej ludzkości, która ze swej strony wypowiada się za umożliwieniem spokojnej i normalnej pracy Żydów w Palestynie.

Opiniom tym dała wyraz delegacja, złożona z najpoważniejszych przedstawicieli organizacyj pracujących dla Palestyny na terenie Polski, która wręczyła dnia 1 września 1936 r. memoriał w sprawie obecnej sytuacji w Palestynie ambasadorowi W. Brytanii w Warszawie. W delegacji tej miałem zaszczyt wziąć udział jako prezes Izby.

Zbędnym chyba podkreślać, jak ujemne skutki miały długotrwałe rozruchy na rozwój gospodarczy kraju. W pierwszym rzędzie odbiło się to na zmniejszonej emigracji, która była regulowana przez rząd angielski w roku ubiegłym wyłącznie pod aspektami politycznymi. Po rekordowym roku 1935, kiedy do Palestyny przybyło przeszło 64 tysiące imigrantów, została imigracja w r. 1936 w sposób sztuczny gwałtownie zahamowana, co znowuż przyczyniło się do poważnych perturbacyj w życiu gospodarczym, nastawionym swymi możliwościami na conajmniej taką imigrację, jaką przyniósł ze sobą rok poprzedni. Ogólna ilość imigrantów w roku 1936 wynosiła zaledwie 32 tysiące, w tym około 2 tysiące nie-Żydów, stanowi 50% roku poprzdniego. Wedle zgodnej opinii gruntownych znawców stosunków gospodarczych Palestyny, ta niezrozumiała i względami gospodarczymi nieuzasadniona polityka rządu angielskiego zaważyła w wielkiej mierze na pogłębieniu trudności gospodarczych i kryzysu w kraju.

Należy podkreślić, że nowoprzybyli imigranci zostali niemal bez reszty wchłonięci przez organizm gospodarczy Palestyny, a cyfra bezrobotnych w roku ubiegłym wahała się w granicach kilku tysięcy, co w uwzględnieniu zewnętrznych warunków politycznych stanowi objaw zupełnie zrozumiały i wskazujący na tężyznę gospodarstwa narodowego Palestyny.

Tempo rozwoju gospodarczego zostało w wyniku zewnętrznych wydarzeń w dość poważnym stopniu zahamowane. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do inwestycyj, szczególnie zaś inwestycyj w budownictwie miejskim. W przeciwieństwie do tego wzrosły inwestycje czynione przez osadnictwo żydowskie w Palestynie w kolonizacji wiejskiej.

Zjawiskiem nader pocieszającym, na które pragnąłbym zwrócić szczególną uwagę, jest fakt rozpoczęcia budowy portu w Tel-Awiwie. Miasto Tel-Awiw, założone w roku 1909, wyrosło w ciągu ćwierćwiecza swego istnienia na największy pod względem ludności ośrodek Palestyny, skupiając w sobie ponad 40% całej ludności żydowskiej Palestyny. Ze względu na strajk arabski w porcie jafskim udzielił rząd palestyński zgody na dawno już i wielokrotnie wyrażane życzenie Iszuwu w kierunku stworzenia portu w Tel-Awiwie. Port ten rozpoczęto budować w czerwcu ubiegłego roku i już w krótkim czasie ilość towarów, wyładowywanych przy pomocy dość prymitywnych w zestawieniu z takim np. portem hajfskim urządzeń, doszła do 30.000 ton, co oznacza 4% rocznego przeładunku w Hajfie i Jaffie razem wziętych.

Fakt powstania portu, którego budowa znajduje się dopiero w stadium początkowym, należy do najważniejszych zjawisk w życiu gospodarczym Palestyny w roku sprawozdawczym. Oznacza to nie tylko powstanie trzeciego portu palestyńskiego, ale, co ważniejsze, uniezależnienie Tel-Awiwu od portu jafskiego, którego praca, jak stwierdziliśmy, w roku ubiegłym, nie po raz pierwszy zresztą, zawisłą jest od czynników politycznych, wrogich odbudowie Żydowskiej Siedziby Narodowej.

Gdy mowa o stosunkach gospodarczych polsko-palestyńskich w roku ubiegłym, nie sposób pominąć nowej fazy, jaka w nich nastała w związku z wprowadzeniem w dniu 26 kwietnia 1936 roku kontroli dewiz w Polsce. Kontrola ta zaważyła w sposób decydujący na strukturze emigracji żydowskiej z Polski do Palestyny. Przez zakaz wywozu dewiz została uniemożliwiona emigracja tzw. kapitalistów, co w rezultacie bardzo silnie zmniejszyło ogólną wysokość emigracji żydowskiej z Polski do Palestyny w roku ubiegłym. Zupełnie wyraziście zarysował się fakt, znany zainteresowanym kołom już dawniej, że emigracja robotnicza jest uwarunkowana istnieniem emigracji kapitalistycznej, że, innymi słowy, placówki pracy są tworzone przez przedsiębiorczy kapitał, którego brak uniemożliwia zaistnienie szerokiej emigracji w ogóle. To też w ogólnym bilansie imigracji palestyńskiej zaznaczył się nieproporcjonalnie silny spadek składnika imigracji z Polski. Podczas gdy w latach ubiegłych stanowili emigranci żydowscy z Polski około połowę całej emigracji do Palestyny, to w r. 1936 spadł ich odsetek do zaledwie ⅓. Nie ulega wątpliwości, że tak silny spadek został spowodowany zupełnym zamknięciem emigracji kapitalistycznej z Polski i wpływem tego faktu na strukturę całej fali emigracyjnej.

Nie ulega wątpliwości, że zahamowane również zostały pewne procesy inwestowania kapitałów w Palestynie. Ale nie należy zapominać, że w lwiej części inwestycje te, zarówno o charakterze wiejskim, jak i miejskim, stanowiły przygotowanie dla przesiedlenia się i ugruntowania bytu przyszłych imigrantów. Nie każdy bowiem emigrant z kategorii tzw. kapitalistów jechał bez uprzedniego przygotowania swojej przyszłej egzystencji. Inwestycje służyć miały z reguły tworzeniu przyszłych warsztatów pracy i pod tym kątem widzenia należy je oceniać.

W kilka miesięcy po wprowadzeniu ograniczeń dewizowych zostały podjęte rokowania między rządem Polskim a Agencją Żydowską dla Palestyny. Rokowania te prowadzone z dość długimi przerwami, spowodowanymi przez wyjazdy delegatów Agencji Żydowskiej do Palestyny, nie były jeszcze zakończone w ciągu roku sprawozdawczego, a podpisanie umowy clearingowej, regulującej całokształt płatności obustronnych, nastąpiło dopiero w marcu bieżącego roku. W toku tych długich, może przydługich pertraktacyj, Izba nasza była konsultowana w charakterze rzeczo-

znawcy wielokrotnie, przy czym stanowisko swe precyzowała zgodnie z linią reprezentowaną w ciągu 11 lat swej działalności w interesie rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych.

Według postanowień umowy, parafowanej w końcu r. 1936, równowartość w złotych należności ludności żydowskiej, zamieszkałej w Palestynie, przypadających jej z tytułu dokonanego do Polski eksportu towarów palestyńskich od importerów polskich, sum przeznaczonych na przekazanie do Palestyny na cele emigracyjne ludności żydowskiej i na cele inwestycyjne w Palestynie osób, zamierzających przenieść się po pewnym czasie do Palestyny, oraz sum deponowanych przez turystów-Żydów, udających się do Palestyny i powracających do Polski, — nie będzie transferowana, lecz wpłacana do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie na specjalne konto Banku P. K. O. „Palestyna“, które będzie prowadzone w złotych polskich.

Równocześnie zaś równowartość w funtach palestyńskich należności polskich eksporterów, przypadających im z tytułu dokonanego do Palestyny dla żydowskich odbiorców eksportu towarów z polskiego obszaru celnego, sum przeznaczonych na przekazanie do Polski, oraz sum deponowanych przez turystów-Żydów, udających się do Polski i powracających do Palestyny, — nie będzie transferowana, lecz wpłacana do Oddziału Banku P. K. O. w Tel-Awiwie na specjalne konto Polskiego Instytutu Rozrachunkowego „Polska“, które będzie prowadzone w funtach palestyńskich.

Jak z powyższego wynika, umowa clearingowa zostaje zawarta pod aspektami umożliwienia emigracji tzw. kapitalistów i związanego z nią zwiększenia eksportu z Polski oraz ochrony rynku dewizowego Polski.

Pomijając drobniejsze sumy przekazowe, nadwyżka eksportu nad importem oraz zapomogi przesyłane z Palestyny do Polski dla krewnych mają być obrócone na cele i potrzeby emigracji kapitalistycznej i przygotowywania do niej.

W związku z tym wysuwa się problem cen towarów eksportowanych z Polski do Palestyny. Ponieważ Palestyna jest rynkiem wolnodewizowym, muszą ceny tych towarów odpowiadać konkurencyjnym cenom na rynkach światowych, gdyż ceny na rynku palestyńskim kształtują się na poziomie cen światowych, a w szczególności rynku angielskiego.

Należy przeto dbać o to, by pomoc państwowa, udzielana do tej pory eksportowi polskiemu do Palestyny na równi z eksportem do innych krajów, została utrzymana w całej rozciągłości. Uważam, że zachowanie tej pomocy dla towarów, które byłyby eksportowane poza rozrachunkiem polsko-palestyńskim, a za które zapłata nastąpi w dewizach, stoi w zasadniczej sprzeczności z tendencjami i aspektami, które decydują o podpisaniu umowy clearingowej. O ile pomoc w clearingu nie będzie udzielana

w równej wysokości, jak dla transakcyj eksportowych poza clearingiem, wówczas zachodzi obawa, że eksport będzie się odbywał do Palestyny pośrednio, poprzez rynki europejskie, względnie poprzez rynki ościennych krajów, z którymi Palestyna utrzymuje żywy kontakt handlowy.

Poza tym transakcje clearingowe winny objąć wszystkie towary eksportowane do Palestyny. Pod tym względem należy w odniesieniu do Palestyny zastosować te same zasady, które są przyjęte w rozrachunkach dewizowych polsko-zagranicznych, w szczególności zaś w umowach z krajami wolnodewizowymi.

Ponieważ emigracja kapitalistyczna, warunkująca możliwość znaczniejszej emigracji elementów robotniczych, zależna jest od odpowiedniego zwiększenia eksportu, należy przeto zarządzić, że wszelkie transakcje eksportowe do Palestyny mogą się odbywać jedynie przez kanały clearingu. Specyficzny charakter i podłoże clearingu polsko-palestyńskiego wymagają specjalnego wyjątkowego traktowania i stosowania umowy.

Możność finansowania eksportu, szczególnie zaś średniego i drobnego, przez udzielanie zaliczek na wysyłane towary, stosowanie nowoczesnych środków transportowych i odpowiednio unormowane stawki przewozowe, zwyżkowe tendencje cen rynkowych w Polsce i ich konkurencyjność w stosunku do zagranicy — oto tylko niektóre z zagadnień, które również wpływają i wpływać będą na rozmiary naszego eksportu do Palestyny i powodzenie umowy clearingowej, która z wszystkich wyżej wymienionych powodów może stanąć na martwym punkcie i nie dać zamierzonych wyników.

W pierwszym zaś rzędzie jej rola i znaczenie zależne będą od odpowiedniego ustosunkowania się wszystkich czynników, wchodzących w grę zarówno na terenie Polski, jak i Palestyny. Fachowe, rzeczowe i obiektywne traktowanie wszystkich zagadnień, związanych z clearingiem, dobrze i racjonalnie funkcjonujący aparat, winny być połączone z dopuszczeniem do głosu tych czynników, które na polu rozbudowy stosunków gospodarczych polsko-palestyńskich są czynne od lat wielu. To też z tym większą satysfakcją podkreślam fakt powołania Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej w skład naczelnej instancji, mającej nadzorować clearing. Niech mi wolno będzie wyrazić przekonanie, że zgodna i harmonijna współpraca, której dowody Izba składała wielokrotnie w ciągu 11 lat swego istnienia, spotka się z pełnym zrozumieniem wszystkich wchodzących w grę czynników. Izba pragnie rolę swą pełnić bezstronnie, mając na uwadze cele i przesłanki, które przyświecały twórcom umowy clearingowej i w dalszym ciągu z całą stanowczością stać będzie na straży tego, aby systematyczny i celowy rozwój stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną nie były monopolem lub zadaniem pewnej grupy lub grup, ale wspólnym dążeniem ogółu. Sharmonizowanie potrzeb odbudowy Pa-

lestyny z potrzebami gospodarczymi Państwa Polskiego, będzie podstawą pracy Izby również i w tej dziedzinie stosunków gospodarczych polsko-palestyńskich, unormowanych racjonalnie uzgodnioną i korzystną dla obu partnerów umową clearingową.

Wzajemne stosunki handlowe w roku ubiegłym kształtowały się, rzecz jasna, pod znakiem ograniczeń dewizowych z jednej strony, zaś zmian gospodarczych w wyniku rozruchów arabskich w Palestynie z drugiej strony. Po raz pierwszy od całego szeregu lat spadł eksport z Polski do Palestyny, wynosząc 6,8 miliona złotych. Stanowi to wynik zmniejszonej konsumpcji w Palestynie, przy czym ze względu na fakt, że niemal zupełnie zostało zastanowione budownictwo, eksport zaś z Polski w wyższym stopniu niż eksport z innych krajów do Palestyny związany był z ruchem budowlanym w Palestynie, przeto wysokość tego eksportu z Polski w roku ubiegłym ucierpiała szczególnie. Poza tym należy uwzględnić fakt, że bardzo wielu importerów palestyńskich wstrzymywało się z zakupami i zamówieniami wobec toczących się i przeciągających zbytnio rokowań clearingowych.

Import z Palestyny do Polski wynosił w roku ubiegłym 6,2 miliona zł, co oznacza dość poważny wzrost w stosunku do roku 1935. Całe to powiększenie należy zapisać na konto wzrostu importu pomarańcz. Jest to wynikiem zwiększenia kontyngentów przywozowych, które, co należy podkreślić, nie całkowicie zostały wykorzystane przez importerów oraz wynikiem bardzo intensywnej propagandy owoców cytrusowych, podjętej przez rząd palestyński przy najściślejszym współudziale naszej Izby. Propaganda ta rozpoczęta w nader szczupłych rozmiarach jeszcze w r. 1934, w sezonie pomarańczowym 1935/36 została znacznie rozbudowana, i jest kontynuowana w tych samych rozmiarach i w bieżącym sezonie 1936/37. Należy tu jeszcze zauważyć, że również pod względem cen pomarańcze palestyńskie skutecznie konkurowały w roku ubiegłym z pomarańczami włoskimi, a po części i hiszpańskimi, w wyższym stopniu, aniżeli w r. 1935.

Uderzającym jest spadek importu grejpfrutów. Znawcy oceniają ten owoc, jako jeden z najzdrowszych dzięki bardzo wielkiej ilości witamin, jakiej nie spotykamy w żadnym innym owocu. Rzecz dziwna na pozór: gdy w r. 1934 import grejpfrutów niemal dwukrotnie był większy od importu pomarańcz, to już w latach następnych spada on gwałtownie do drobnego ułamka, wynoszącego zaledwie 3—4% importu pomarańcz. Przyczyny tego leżą po części w cenie, po części zaś są one natury innej. Oto w r. 1934 cło na grejpfruty było niższe 3-krotnie od cła na pomarańcze przed jego obniżką. Po obniżce cła na pomarańcze, cło na grejpfruty wynosiło 65 zł, a więc mniej więcej o 20 gr więcej na kg. Dopiero dzięki usilnym staraniom Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej cło na grejpfruty zostało zrównane z cłem na pomarańcze, to też spodziewać się należy,

że już w sezonie 1936/37 zaznaczy się poważny wzrost importu grejpfrutów. Co jednak ważniejsze: nie przywykliśmy i nie umiemy przeważnie jeść grejpfrutów. Grejpfrut wymaga umiejętnej popularyzacji, do której większość przedstawicieli producentów tego szlachetnego owocu jeszcze u nas nie dorosła. Podjęta propaganda owoców cytrusowych uwzględnia też w wielkiej mierze propagandę grejpfrutu i popularyzację jego spożycia.

W roku sprawozdawczym pracowały wszystkie wydziały Izby zupełnie normalnie w ramach zakreślonych nową organizacją Izby, przeprowadzoną w ciągu roku 1935. Mimo trudnych warunków zewnętrznych działalność Izby możliwą była w tak wydatnej formie jedynie dzięki harmonijnej współpracy członków Rady i Zarządu oraz całego aparatu urzędniczego Izby. Miło mi z tego miejsca złożyć wyrazy pełnego uznania dla całego zespołu urzędników Izby, który odznaczał się, jak zawsze od szeregu lat, nie tylko niezwykle dokładnym spełnianiem obowiązków, ale również wielką życzliwością dla naszej Izby, oddaniem dla jej rozwoju wykazując na każdym polu swej działalności owocną inicjatywę.

Na skutek starań Izby złożyła spółdzielnia plantatorów owoców cytrusowych „Pardess“ również i w r. ubiegłym 100 skrzyń pomarańcz na rzecz ubogich dzieci w Polsce. Prezydium Izby postawiło ten dar ponownie do dyspozycji pani Prezydentowej Mościckiej, która obdarzyła pomarańczami szereg polskich i żydowskich instytucyj charytatywnych w Warszawie.

Pod względem organizacyjnym nie zaszły w placówkach Izby żadne zmiany.

Na zakończenie sprawozdania pragnąłbym poświęcić kilka uwag programowi naszej pracy na przyszłość. Działalność władz Izby winna opierać się w pierwszym rzędzie na doświadczeniach, poczynionych w latach ubiegłych. Zastosowane do tej pory metody okazały się słusznymi w większości wypadków. Metody te należy i w przyszłości zachować, ulepszając je stopniowo i dostosowując do zmieniających się warunków pracy. Nie wszystkie zamierzenia Zarządu zostały zrealizowane. Po części stanął temu na przeszkodzie brak zewnętrznych możliwości, głównie zaś niedostateczne środki finansowe naszej Izby. To też pierwszym zadaniem przyszłych władz Izby musi być dalsza rozbudowa organizacyjna Izby oraz ufundowanie jej bytu przez zwiększenie wpływów z opłat członkowskich i innych stałych dochodów ze strony poważnych instytucyj gospodarczych. Od tego zależy w wielkiej mierze prężność organizacyjna i możliwość podjęcia nowych działań pracy względnie kontynuowania już rozpoczętych.

Centralną osią zostaje w dalszym ciągu problem wszechstronnej rozbudowy stosunków między Polską a Palestyną. Palestyna jest i pozostaje jednym z największych rynków gospodarczych Bliskiego i Środkowego

Wschodu, stanowiąc prawdziwy rynek przyszłości dla Polski. Te wielkie możliwości ekspansji gospodarczej należy odpowiednio wykorzystać i przez celową politykę wymiany towarów, przez odpowiednio dostosowaną politykę taryf przewozowych, czy to okrętowych, czy kolejowych, przez umiejętne stosowanie polityki celnej i kontyngentowej, słowem, należy wpływać wszelkimi stojącymi do dyspozycji instrumentami polityki ekonomicznej na bezustanny rozwój, pogłębienie i rozszerzenie tych stosunków. Jesteśmy przekonani, że po obecnych burzach politycznych i gospodarczych nastanie wreszcie pożądany spokój i że bliskim jest czas, gdy Palestyna przemieni się w prawdziwe centrum handlowe i tranzytowe Bliskiego i Środkowego Wschodu.

Warunki demograficzne oraz stosunkowa bliskość geograficzna Polski i Palestyny wskazują w jakim kierunku rozwijać się będą stosunki handlowe między obu krajami. Należy jednak wprowadzić jak najszybciej wszystkie ulepszenia i zrealizować postulaty, o których wielokrotnie już miałem sposobność mówić w związku z działalnością Izby.

W szczególności należy pamiętać o równowadze między eksportem a importem. Tylko kraj, mający dobry zbyt na swoje towary w Polsce, może być również dobrym kupcem jej produkcji. Celowa polityka kontyngentowa może w tym względzie poważnie przyczynić się do zwiększenia się eksportu z Polski. Należy umożliwić przywóz tych nielicznych produktów naturalnych, których Polska nie posiada, a które Palestyna wytwarza w coraz to większej ilości, jak pomarańcze, oliwę, miąższ, soki owocowe, wino, olejki eteryczne itd. Należy również zniżyć cło na produkty palestyńskie, gdyż często przekracza ono, nawet o ile chodzi o produkty spożywcze, 100% wartości towaru.

O ile chodzi o eksport, ciągle jest aktualnym postulat rozszerzenia systemu zwrotu ceł, premij eksportowych, obniżenie cen surowców, używanych do produkcji eksportowej.

Dzięki staraniom Izby został zrealizowany w roku sprawozdawczym postulat bezpośredniej komunikacji lotniczej między Polską a Palestyną, wprowadzone zostały na tej linii próbne loty pocztowe w październiku i listopadzie ub. r. Wobec olbrzymiego powodzenia zostało zadecydowane uruchomienie stałej komunikacji pasażerskiej i pocztowej między Polską a Palestyną.

W dziedzinie finansowania wymiany towarowej zostały poczynione pewne kroki, które rokują nadzieje na przyszłość. Sprawa finansowania drobnego i średniego eksportu, a więc kwestia zaliczkowania konosamentów i innych dokumentów przesyłkowych, powinna być nareszcie ruszona z miejsca. Uważamy, że wymiana towarów zostanie włączona jako integralna część do całokształtu stosunków polsko-palestyńskich.

Pragnąłbym w tym związku zwrócić uwagę na fakt stałego rozwoju

Banku P. K. O., który będzie posiadać dobre widoki na przyszłość, jeżeli w orbitę swojej działalności włączy również problem finansowania tegoż eksportu w rozmaitej postaci, nie ograniczając się wyłącznie do obrotów pieniężnych.

Należy unormować również sprawę ubezpieczeń transportów morskich, które wielokrotnie przynoszą poważne straty eksporterom.

Izba nasza winna rozszerzyć swe zainteresowania do tej pory ujawniane w kierunku należytego ujęcia udziału sfer gospodarczych emigracji z Polski do Palestyny. Problem ten, niezwykle doniosły z punktu widzenia samej Palestyny, odgrywa również b. poważną rolę wobec katastrofalnie postępującej pauperyzacji i utraty warsztatów pracy przez szerokie rzesze żydowskiego stanu średniego w Polsce. Należy dla mas tych stworzyć możliwości produktywnego przewarstwowienia się, które w tak szerokich rozmiarach są możliwe jedynie w Palestynie. Należy zatem dążyć do zmiany struktury gospodarczej emigracji żydowskiej do Palestyny, w kierunku wzmocnienia w niej elementów ekonomicznie aktywnych, mogących odegrać w Palestynie poważną rolę.

Nawiązany w latach ubiegłych kontakt z najpoważniejszymi zrzeszeniami gospodarczymi w Palestynie, ze Związkiem Przemysłowców i Związkiem Rolników, winien być rozbudowany. Izba nasza będzie mogła, podobnie jak w latach ubiegłych, dysponując należnym materiałem, dać do dyspozycji wspomnianym organizacjom gospodarczym z pośród tych rzesz zdeklasowanych i spauperyzowanych fachowców, najodpowiedniejszy element.

Pragnę przy tej sposobności jeszcze raz złożyć podziękowanie wszystkim czynnikom na terenie Polski i Palestyny, które przez swoje rzeczowe, pozytywne i życzliwe ustosunkowanie się, umożliwiły należyty rozwój i postęp działalności naszej Izby. Wszystkie te instytucje, zrzeszenia i organizacje, śpiesząc z pomocą i radą naszej Izbie, doceniają w całej pełni jej rolę jako znakomitego łącznika między gospodarką Polski a Palestyny. Dziękuję z tego miejsca za pomoc materialną i moralną, otrzymaną ze strony tych czynników. Miło nam stwierdzić, że Izba nasza służy im często informacjami w jak najszerszych rozmiarach. Ta wzajemna współpraca jest dla nas cennym dowodem, że placówka nasza spełnia niezbędne funkcje gospodarczo-polityczne, tymbardziej, że Palestyna nie posiada w Polsce oficjalnego przedstawicielstwa handlowego i z natury rzeczy spełnia Izba jego funkcje.

Niech mi wolno będzie na zakończenie, imieniem Władz Izby, wyrazić przeświadczenie, że jej działalność w nowym roku będzie równie pożyteczna i pozytywna i że w przyszłości Izba ze swej strony będzie mogła przyczynić się do wszechstronnej rozbudowy stosunków gospodarczych między Rzecząpospolitą Polską a rozwijającym się i potężniejącym życiem gospodarczym Palestyny.

SPRAWOZDANIE SZCZEGÓŁOWE Z DZIAŁALNOŚCI IZBY HANDLOWEJ POLSKO-PALESTYŃSKIEJ W ROKU 1936

Referat sprawozdawczy Dyrektora Inż. Józefa Thona

Prace Izby toczyły się w roku sprawozdawczym w ramach programu, ustalonego przez naczelne jej władze. Poważnym ułatwieniem realizacji tego programu było wprowadzenie w życie zasad nowej organizacji Izby, która jej pracę usprawniła i uczyniła wydatniejszą.

Prace Izby zgrupowane były w następujących Wydziałach: 1) Wydział Prezydialny, 2) Wydział Handlowy, 3) Wydział Targów i Wystaw, 4) Wydział Wydawnictw i Prasy, 5) Wydział Turystyczny, 6) Wydział Przesiedleńczy, 7) Wydział Administracyjny.

Każdy z Wydziałów dzieli się na referaty, w których pracują referenci oraz siły pomocnicze.

WYDZIAŁ PREZYDIALNY.

W związku z rozszerzoną działalnością Izby poza Palestyną również i na inne kraje, liczba spraw, załatwianych przez Izbę znacznie wzrosła. Poza rozległą korespondencją, wchodzącą i wychodzącą, Izba załatwiała niejednokrotnie do 100 petentów dziennie, którzy byli kierowani do odnośnych Wydziałów i Referatów.

Wydział Prezydialny dzieli się na następujące Referaty: 1) Sekretariat Generalny, 2) Korespondencja, 3) Informacje ogólne, 4) Kontakt i współpraca z władzami i instytucjami na terenie Polski i Palestyny, 5) Referat Personalny, 6) Referat Propagandy.

Podobnie, jak korespondencja, również i informacje ogólne, udzielane interesantom Izby, dotyczyły całokształtu stosunków z Palestyną, a więc stosunków gospodarczych, kulturalnych, społecznych; biuro Izby było źródłem wszelakich informacyj o Palestynie zarówno dla tysięcy osób, jako też dla instytucyj rządowych, samorządowych, gospodarczych, finansowych, handlowych itd.

Referat propagandy informował wszystkie zainteresowane koła o problemach, wchodzące w zakres pracy i działalności Izby oraz o najważniejszych wydarzeniach na terenie Palestyny. Miło nam stwierdzić, że kontakt z opinią publiczną i jej wyrazicielką, prasą, został w roku sprawozdawczym nie tylko utrzymany, ale znacznie rozbudowany. Staliśmy w kontakcie z najpoważniejszymi agencjami telegraficznymi oraz z kilkudziesięciu dziennikami w całym kraju.

W okresie sprawozdawczym odbył Zarząd i Rada Izby 10 posiedzeń. Doroczne Walne Zgromadzenie członków Izby odbyło się dnia 1 lipca 1936 r.

WYDZIAŁ HANDLOWY.

W roku sprawozdawczym w dalszym ciągu zachowany został podział Wydziału Handlowego na następujące Referaty: 1) Import, 2) Eksport, 3) Informacje Handlowe, 4) Świadectwa pochodzenia i potwierdzenia, 5) Kartoteka eksportowa firm palestyńskich i polskich, 6) Handel z krajami Bliskiego Wschodu.

Działalność Wydziału Handlowego w roku sprawozdawczym została wydatnie rozszerzona zarówno pod względem ilościowym, jak i kompetencyjnym.

Przede wszystkim Wydział Handlowy czuwa nad stroną formalną eksportu z Polski do Palestyny, informując strony zainteresowane o możliwościach uplasowania produkcji polskiej na rynkach Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu. W tym celu opracowany został przy wydatnej pomocy siostrzanej instytucji w Tel-Awiwie nowy, zwiększony indeks towarów, których możliwości zbytu były badane na rynku palestyńskim, i niektórych krajów Bliskiego Wschodu, przez wysyłanie odnośnych próbek towarów, katalogów, cenników itd. Przy udzielaniu odpowiedzi Wydział Handlowy starał się uwzględnić możliwości konkurencyjne z innymi krajami, przez podawanie cen rynkowych w Palestynie na odnośne towary pochodzenia innych krajów, oraz możliwe stwierdzenie przyczyn kształtowania się tych cen przez poszczególne kraje (dzięki premiom itp.). Poza siostrzaną instytucją Wydział Handlowy pozostawał w ścisłym kontakcie również z innymi najpoważniejszymi placówkami gospodarczymi Palestyny, które nadsyłały stale sprawozdania i raporty o stanie rynku palestyńskiego i o możliwościach ekspansji produkcji polskiej na tamte rynki. Raporty te były uzupełniane i podawane do wiadomości kół zainteresowanych.

Wydział Handlowy rozsyłał stale Izbom Przemysłowo-Handlowym, oraz związkom branżowym nowe rozporządzenia rządu palestyńskiego, zmiany w taryfie celnej oraz informował o zapotrzebowaniach rynku palestyńskiego i krajów Bliskiego Wschodu, pośrednicząc w ten sposób pomiędzy importerami tamtejszych rynków a eksporterami polskimi.

W sprawie eksporterów pionierskich, jak bydła, mięsa, masła, jaj, okuć budowlanych itp., Wydział Handlowy zainicjował bezpośrednie zetknięcie się dużej ilości importerów palestyńskich z firmami polskimi i zorganizował bądź na terenie Izby, lub też związków branżowych, szereg konferencyj z udziałem eksporterów polskich, importerów i przedstawicieli palestyńskich oraz delegatów związków i instytucyj rządowych

Izba spowodowała oddanie przedstawicielstw szeregu polskich firm przedstawicielom palestyńskim zarówno w gałęziach przemysłu, jak i rolnictwa.

Wydział Handlowy prowadził równoległe z tym prace, związane z importem z Palestyny do Polski. W pierwszym rzędzie utrzymywał stały kontakt z przedstawicielami palestyńskich eksporterów owoców cytrusowych, zwoływał posiedzenia zainteresowanych celem omówienia chłonności rynku polskiego, kwot kontyngentowych, spraw związanych z propagandą owoców cytrusowych, zapoznał importerów polskich z całym szeregiem nowych artykułów eksportu palestyńskiego, jak złom żelazny, skóry, jelita itp. Wydział Handlowy interweniował u odnośnych władz o przyznawanie kontyngentów na powyższe artykuły produkcji palestyńskiej (Toceret Haarec). Wzorem lat ubiegłych Wydział Handlowy rozsyłał cyrkularze i odezwy celem zainteresowania tymi produktami jak najszerszych rzesz konsumentów w Polsce.

W okresie przygotowawczym, jak również w czasie trwania Wystawy Polskiej na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie Wydział Handlowy rozwinął ożywioną działalność o charakterze propagandowo-informacyjnym. W tym celu kontynuowana została praca przygotowawcza rozpoczęta pod koniec roku 1935 nad opracowywaniem specjalnych referatów branżowych z dziedzin wytwórczości najbardziej interesujących się eksportem do Palestyny, z uwzględnieniem pojemności rynku nie tylko Palestyny, lecz i krajów ościennych, i podaniem odnośnych stawek celnych, transportowych oraz krajów konkurujących. W czasie trwania Wystawy Polskiej Wydział Handlowy pozostawał w stałym kontakcie korespondencyjnym z biurem sekretariatu Pawilonu Polskiego, opracowując wiadomości otrzymywane odnośnie możliwości zbytu poszczególnych artykułów, oraz podając powyższe do wiadomości poszczególnych wystawców ew. zainteresowanych firm, jak również publikując zapytania i oferty, rejestrowane w biurze sekretariatu Pawilonu Polskiego, w organie Izby „Palestyna i Bliski Wschód“ oraz rozprowadzając je po prasie codziennej.

W roku sprawozdawczym Wydział Handlowy zarejestrował około 4.000 zapytań ustnych i 3.200 zapytań piśmiennych. W większości wypadków zapytania te były załatwiane na podstawie materiałów skartotekowanych w Wydziale Handlowym, w wypadkach zaś nowych Wydział Handlowy zwracał się do Palestyny. Od importerów ew. korespondentów w Palestynie Wydział Handlowy otrzymywał szereg zapytań na dostawę, ewentualnie objęcie zastępstwa poszczególnych artykułów produkcji polskiej. Oferty były bezzwłocznie podawane bezpośrednio do firm specjalnie zainteresowanych, bądź też ogłaszane w prasie.

W roku 1936 wpłynęło do Wydziału Handlowego 370 ofert z Pale-

styny i krajów Bliskiego Wschodu, przy czym głównie z dziedziny artykułów spożywczych, włókienniczych, odzieży, budowlanej, drzewnej itd.

Wydział Handlowy poza prowadzeniem specjalnego działu statystycznego w organie Izby „Palestyna i Bliski Wschód", opracowywał stałe miesięczne referaty statystyczne według branż oraz tabele porównawcze, ilustrujące udział Polski w handlu zagranicznym Palestyny i vice versa z podaniem krajów konkurencyjnych. Wzorem lat ubiegłych Wydział Handlowy korzystał przy opracowywaniu tych elaboratów z materiałów niepublikowanych, pozatem przez Główny Urząd Statystyczny względnie inne biura statystyczne w Palestynie i Polsce.

Wydział Handlowy informował w roku sprawozdawczym wszystkich zainteresowanych o przepisach, związanych z eksportem do Palestyny, a mianowicie o sposobie wystawiania faktur, załatwiania formalności, wymaganych w Polsce przy przekroczeniu towaru przez granicę polską, a mianowicie o wydawaniu w związku z reglamentacją obrotów pieniężnych, obowiązującą od 26 kwietnia r. 1936, wystawiania zaświadczeń walutowych itd. Wydział Handlowy wydaje przepisowe formularze i udziela wszelkich wskazówek co do wystawiania rachunków.

Wydział Handlowy kontynuował w roku sprawozdawczym zbieranie materiałów informacyjnych i statystycznych z rynków krajów Bliskiego Wschodu, jak Cypr, Egipt, Irak, Iran, Syria, i publikował je w miesięczniku Izby lub wydawnictwie „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu" do wiadomości ogółu, lub też bezpośrednio zainteresowanym firmom.

Wydział Handlowy dołożył wiele starań w roku sprawozdawczym celem uzupełnienia kartoteki indeksu towarów, kartoteki eksporterów, importerów oraz przedstawicieli firm polskich w Palestynie i vice versa, służącej dla czerpania i wydawania opinii firmom i czynnikom zainteresowanym.

Jeden z referatów Wydziału Handlowego informował w sprawach powierniczych. Udzielał informacyj osobom, posiadającym wyroki sądowe i inne tytuły egzekucyjne przeciwko osobom zamieszkałym w Palestynie oraz przeprowadził cały szereg spraw, związanych głównie z windykacją należności z tytułu weksli i innych dokumentów.

Referat lotniczy prowadził bardzo ożywioną pracę pomocniczą na odcinku uruchomienia stałej bezpośredniej regularnej komunikacji pasażerskiej i transportowej między Polską a Palestyną. Starania Izby zostały uwieńczone pomyślnymi rezultatami i w ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego zostały przeprowadzone próbne loty techniczne między tymi obu krajami, przewożąc pocztę z Polski do Palestyny, które były wstępnym krokiem inauguracji stałej linii lotniczej już z początkiem r. 1937.

W związku z tym Izba rozesłała w ścisłym porozumieniu z naczelną

dyrekcją Polskich Linij Lotniczych „Lot“ bardzo obfity materiał propagandowy, idący w setki tysięcy odezw, ulotek i listów, celem poinformowania wszystkich zainteresowanych o doniosłości korzystania z bezpośredniej komunikacji pocztowej między Polską a Palestyną. Wyniki próbnych lotów pocztowych były pod względem handlowo-eksploatacyjnym tak korzystne, że zadecydowały o natężeniu ruchu regularnego, poczynając od wiosny br.

Zakres działalności Wydziału Handlowego w roku sprawozdawczym znacznie się wzmógł, obejmując nowe ważne dziedziny pracy w związku z nowymi zagadnieniami, jakie stanęły przed Izbą.

Na czele Wydziału Handlowego stoi wicedyrektor Izby, p. Artur Anker, referentką Wydziału jest p. Aleksandra Mozeson, referat powierniczy prowadzi p. Gustawa Nutkiewicz.

WYDZIAŁ TARGÓW I WYSTAW.

Izba nasza zorganizowała w roku 1936 po raz trzeci udział Polski na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie, przy wydatnej pomocy moralnej i finansowej Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Państwowego Instytutu Eksportowego, Banku Polskiego, Banku Polska Kasa Opieki, Związku Izb Przemysłowo-Handlowych i szeregu innych instytucyj oraz związków branżowych. Już w r. 1935 rozpoczęła Izba prace przygotowawcze w dwu głównych kierunkach, które pochłonęły bardzo wiele czasu i energii. Pierwszy — to propagandowe i organizacyjne przygotowanie terenu wśród najszerszych sfer przemysłowych i handlowych, drugi — techniczne przeprowadzenie samej kampanii targowej.

W pracy swej spotkała się Izba z dużą życzliwością i poparciem, tak moralnym, jak i materialnym ze strony czynników rządowych, organizacyj i zrzeszeń gospodarczych zarówno w Polsce, jak i w Palestynie.

Wystawa polska w roku bieżącym mieściła się w stałym żelbetonowym Pawilonie, zbudowanym w roku 1934, a obecnie znacznie powiększonym i rozbudowanym. Pracami związanymi z przebudową Pawilonu, kierował p. inż. H. Zabłudowski.

Pawilon Polski w roku 1936 zgrupował ogółem 107 instytucyj i firm, reprezentujących najważniejsze gałęzie polskiej gospodarki. W tym miejscu należy podkreślić, iż niestety dawał się spostrzec brak niektórych dziedzin przemysłu polskiego, eksport których stanowi najpoważniejszą pozycję w ogólnym wywozie z Polski do Palestyny (np. komplety skrzynkowe) itd.

Przemysł włókienniczy reprezentowały głównie firmy łódzkie i białostockie, a mianowicie: „Widzewska Manufaktura“, „N. Eitingon i S-ka“, K. Scheibler i L. Grohman, Ludwik Geyer, Karol Reisfeld, N. Holcman,

Kosches & Co., Gwircman i Ratner i inni z Łodzi, oraz L. Wysocki i S-wie z Białegostoku.

Przemysł drzewny reprezentowany był przez szereg poważnych firm na czele z Dyrekcją Naczelną Lasów Państwowych.

Wśród wystawców polskiego przemysłu spożywczego należy wymienić „Polski Eksport Rolny", firma Wedel, „Era" itd.

Przemysł metalurgiczny reprezentowany był przez „Polski Eksport Żelaza", Katowice, przemysł papierniczy przez firmy „Centropapier", „Tektura Surowa" i „Solvay". Przemysł kosmetyczny i farmaceutyczny reprezentowały firmy „Cazimi", Mag. Klawe, „Pharmachemia", „Neige de Fleurs" i inne.

Poza tym stoiska zorganizowały fabryki, wyrabiające bilardy, wyroby srebrne, galanteryjne itd. Na specjalne podkreślenie zasługuje organizowanie po raz pierwszy na Targach Lewantyńskich wystawy książki polskiej. Organizacją zajęło się Towarzystwo Międzynarodowego Handlu Książką Polską „Awangarda", które zgrupowało w swym kiosku około 20 najpoważniejszych polskich wydawców.

Specjalną uwagę poświęcono sprawie transportu między Polską a Palestyną. Szereg diagramów i wykresów ilustrował korzyści bezpośredniej komunikacji między portami polskimi a palestyńskimi, utrzymywanej przez T-wo „Żegluga Polska" S. A., oraz bezpośredniej linii pasażersko-towarowej między Konstancą a Palestyną, utrzymywanej przez T-wo „Gdynia—Ameryka, Linie Żeglugowe" S. A. Ekspozycje na Wystawie zorganizowały również Polskie Linie Lotnicze „Lot" i Polskie Biuro Podróży „Orbis". Udział tych instytucyj przedstawiał się bardzo okazale.

Na czoło całego Pawilonu wysuwało się stoisko Banku „Polska Kasa Opieki".

Wydawnictwa „Palestyna i Bliski Wschód", „Nasz Przegląd" i „Codzienna Gazeta Handlowa", które z okazji Targów wydały specjalne numery, również były reprezentowane na Wystawie.

Izba Handlowa Polsko-Palestyńska wystąpiła na Wystawie z własnym efektownym stoiskiem. Diagramy i wykresy ilustrowały w sposób jasny i przejrzysty rozwój stosunków polsko-palestyńskich w ciągu ostatnich lat.

W okresie przedtargowym Izba dzięki wytężonej swej pracy w formie rozprowadzenia licznych referatów, publikacyj, okólników itd. zdołała poinformować najszersze rzesze polskich sfer gospodarczych o pojemności i znaczeniu rynków Bliskiego Wschodu, o możliwościach ekspansji, oraz o znaczeniu Targów Lewantyńskich w Tel-Awiwie. Praca ta była tym uciążliwsza, że stale napotykała na trudności, spowodowane stosowaniem polityki oszczędnościowej.

Targi trwały 36 dni od 30 kwietnia do 6 czerwca r. 1936. Na podsta-

wie wieloletniego doświadczenia, Izba przywiązywała specjalną uwagę do sprawy racjonalnej i wykwalifikowanej obsługi. Z ramienia Izby udał się jako delegat na Targi p. wicedyr. Artur Anker. Funkcje Komisarza Wystawy Polskiej pełnił inż. Hejman Zabłudowski. Poza tym w charakterze kierowniczki biura informacyjnego Wystawy została delegowana p. Aleksandra Mozeson, referentka Wydziału Handlowego Izby.

Pieczę nad stroną artystyczną i dekoracyjną Pawilonu powierzono p. Maksowi Eliowiczowi.

Dla należytej obsługi poszczególnych stoisk, kierownictwo Wystawy zaangażowało w Palestynie szereg wykwalifikowanych sił pomocniczych.

Biuro Wystawy Polskiej udzielało zainteresowanym wszelkich wiadomości, dotyczących wymiany handlowej polsko-palestyńskiej oraz możliwości rozwoju jej. Informacje dotyczyły stawek celnych, transportowych, źródeł nabycia odnośnych towarów, ograniczeń przywozowych, konkurencyjności polskich towarów itd. itd. Ogólna ilość zapytań zarejestrowanych w biurze Pawilonu, a następnie podawanych do wiadomości zainteresowanych firm, przekroczyła liczbę 450.

Szereg odznaczeń przyznała komisja sędziowska zarówno poszczególnym wystawcom, jak i organizatorom. I tak złote medale przyznano 23 wystawcom, 6 srebrnych i szereg odznaczeń w formie dyplomów.

Likwidacja Wystawy przeciągnęła się do końca roku sprawozdawczego.

Znaczenie udziału Polski w tych Targach jest bardzo doniosłe, dowodem tego były konkretne wyniki osiągnięte w zwiększeniu eksportu towarów polskich do Palestyny, zarówno po pierwszym zorganizowanym udziale w r. 1932, jak również drugim w 1934. Niestety Targi tegoroczne odbywały się w okresie smutnych wydarzeń w Palestynie, co wpłynęło na mniejszą frekwencję, zwłaszcza wśród zwiedzających z krajów ościennych, tak, że wyniki Wystawy tej nie mogły być takie, na jakie organizatorzy liczyli.

Prace Wydziału Targów i Wystaw wymagały w roku sprawozdawczym ciągłości i stałego kontaktu z Wydziałem Handlowym.

Na czele Wydziału w roku sprawozdawczym stał wicedyr. Artur Anker.

WYDZIAŁ WYDAWNICTW I PRASY.

Wydział Wydawnictw i Prasy obejmował następujące referaty i działy: 1) Referat Prasowy, 2) Redakcję miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód“, 3) Redakcję „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu“, 4) Administrację wydawnictw Izby, 5) Archiwum i 6) Biblioteka.

Ze względu na fakt, iż nowoczesne stosunki ekonomiczne między dwoma krajami wymagają dokładnej znajomości ich rynków oraz wszel-

kich nowych przejawów gospodarczych, Referat Prasowy śledził skrupulatnie wszelkie zmiany, zachodzące w ogólnej gospodarce tych krajów, wchodzących w zakres działalności Izby.

Referat Prasowy zasilał agencje prasowe oraz prasę polską i żydowską komunikatami i artykułami, informującymi o pracach i usiłowaniach Izby w poszczególnych dziedzinach.

Referat Prasowy w dalszym ciągu zbierał dodatkowe materiały, dla uzupełnienia swej kartoteki w sprawach zagadnień gospodarczych, politycznych, społecznych i kulturalnych Palestyny oraz innych krajów Bliskiego Wschodu. Kartoteki te przedstawiają cenny materiał, przy opracowaniu odpowiednich referatów i publikacyj.

Referat Prasowy opracowywał materiały również dla wewnętrznej potrzeby Izby i dla jej poszczególnych wydziałów.

Referat Prasowy otrzymuje z Palestyny prawie wszystkie dzienniki i wydawnictwa gospodarcze, jak również szereg pism z innych krajów Bliskiego Wschodu. Referat Prasowy zasilał poza tym miesięcznik „Palestyna i Bliski Wschód“ materiałami z rozmaitych dziedzin życia Palestyny i krajów sąsiednich.

Referat Prasowy służył wydatną pomocą pismom w przygotowaniu specjalnych numerów, poświęconych Palestynie, a w szczególności numerów targowych, jak „Palestyny i Bliskiego Wschodu“, „Gazety Handlowej“, „Tygodnika Handlowego“, „Wiadomości Portu Gdyńskiego“ itd.

Referentem w roku sprawozdawczym był p. P. Wasserman.

Miesięcznik „Palestyna i Bliski Wschód“, jedyne czasopismo periodyczne w Polsce, a jedno z nielicznych w całej Europie, które źródłowo i obszernie omawia całokształt zagadnień gospodarczych Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu, zajmuje i zdobywa coraz poczytniejsze miejsce w szeregu pism gospodarczych.

Na łamach „Palestyny i Bliskiego Wschodu“ zabierają głos najlepsi znawcy gospodarczych zagadnień Palestyny.

W roku sprawozdawczym wprowadzono do miesięcznika nowe działy, m. in. „Nowozałożone przedsiębiorstwa w Palestynie“, rozszerzono znacznie działy „Statystyki“ oraz „Spraw Celnych i Transportowych“.

Miesięcznik „Palestyna i Bliski Wschód“ zawiera bogaty dział artykułowy, dotyczący wszelkich zagadnień odnośnie Palestyny i innych krajów Bliskiego Wschodu ze szczególnym uwzględnienem wzajemnych stosunków Polski z tymi krajami. Miesięcznik ten informuje szczegółowo o działalności Izby, przynosząc oficjalne komunikaty jej Zarządu oraz zawiera każdorazowo bogatą kronikę gospodarczą Palestyny, Transjordanii, Syrii, Egiptu, Iranu, Turcji i Cypru.

Szczególnie bogato przedstawiał się numer specjalny miesięcznika, poświęcony Targom Lewantyńskim. W numerze tym brali udział: wice-

burmistrz Jerozolimy adw. Daniel Auster, prezes Palestyńsko-Polskiej Izby Handlowej w Tel-Awiwie Mosze Chelouche, burmistrz Tel-Awiwu Mosze Dizengoff, wiceprezes Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej Maksymilian Friede, gen. sekr. Palest.-Polskiej Izby Handlowej w Tel-Awiwie Józef Grosskopf, dyr. Targów Lewantyńskich inż. Szlomo Jaffe, nacz. dyr. T-wa Gdynia—Ameryka Aleksander Leszczyński, prezes Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej Leon Lewite, dyrektor Departamentu Morskiego Ministerstwa Przemysłu i Handlu Leonard Możdżeński, przedstawiciel portów Gdańsk i Gdynia w Palestynie dr Kurt Nawratzki, radca Min. Spraw Zagranicznych konsul dr Tadeusz Nieduszyński, członek Egzekutywy Agencji Żydowskiej w Jerozolimie dr Fiszel Rotenstreich, dyr. Instytutu Badań Ekonomicznych Agencji Żydowskiej w Jerozolimie dr Artur Ruppin, prezes Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, min. dr Henryk Strassburger, dyrektor Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej inż. Józef Thon, dyrektor Państwowego Instytutu Eksportowego Marian Turski, kierowniczka Referatu Bliskiego Wschodu Min. Handlu i Przemysłu Jadwiga Wojstomska i in.

Numer specjalny ukazał się w nakładzie 15 tys. egzemplarzy i był rozprowadzony w całym szeregu krajów, szczególnie na Wystawie Polskiej na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie.

Komitet Redakcyjny miesięcznika „Palestyna i Bliski Wschód" stanowili pp. Leon Lewite, inż. Józef Thon, Paweł Wasserman.

W roku sprawozdawczym była nadal kontynuowana podjęta w roku 1935 inicjatywa rozpoczęcia wydawnictw, publikacyj i broszur oraz zwięzłych prac, poświęconych gospodarczym sprawom Palestyny i Bliskiego Wschodu w formie „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu". Redakcja „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu" postanowiła w roku sprawozdawczym informator handlu polsko-palestyńskiego rozszerzyć znacznie pod względem treści. I tak literatura gospodarcza o Palestynie została wzbogacona poważnym wydawnictwem, którym jest „Informator Handlu Polski z Palestyną i krajami Bliskiego Wschodu za rok 1935", opracowany przez p. Aleksandrę Mozeson, referentkę Wydziału Handlowego Izby. Wydawnictwo to dla przemysłowca, kupca, ekonomisty i statystyka oddaje szczegółowy, w tej rozciągłości i rozmiarach nigdzie niepublikowany materiał, stanowiący pożądane źródło dokładnych informacyj, potrzebnych w nawiązywaniu i rozbudowie stosunków handlowych na terenie międzynarodowym. Monografia ta objętości obszernego tomu obejmuje dokładne dane, odnoszące się do handlu Polski z Palestyną, Egiptem, Syrią, Irakiem i Cyprem. Poszczególne działy przedstawiają wyczerpujące dane o stosunkach Polski z tymi krajami zamorskimi w ciągu ostatnich lat. Rozdziały, poświęcone poszczególnym krajom, zawierają ogólne wiadomości o tych krajach (obszar, ludność, ustrój

polityczny, monetarny, wagi itd.), które pozwalają korzystać z tej monografii, jako pożądanego podręcznika, informującego o wszystkich potrzebnych danych w sposób wyczerpujący. W dalszym ciągu zawiera informator tabele statystyczne i omówienie handlu zagranicznego tych krajów ze szczególnym uwzględnieniem stosunków z Polską. Publikacja ta z natury rzeczy najwięcej uwagi poświęca Palestynie. „Informator“ spotkał się z nader życzliwym przyjęciem ze strony zainteresowanych kół i miarodajnych czynników na terenie Polski i Palestyny.

Redakcja „Biblioteki dla Spraw Palestyny i Bliskiego Wschodu“ spoczywa w ręku dyrektora Izby, inż. Józefa Thona.

Archiwum wydawnictw i prasy było w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu racjonalnie rozbudowane. Zostało ono wzbogacone o dalszych kilka tysięcy wycinków prasowych, odnoszących się do najważniejszych zagadnień, związanych z działalnością Izby.

Biblioteka Izby została wydatnie powiększona, otrzymując najnowsze wydawnictwa gospodarcze, przy czym warto podkreślić, że znajdują się w niej materiały, często nigdzie w Polsce niespotykane. Zarówno z archiwum jak i biblioteki, korzystało szereg osób dla prac naukowych, publikacyj, uniwersyteckich prac dyplomowych, referatów, artykułów itd.

REFERAT TURYSTYCZNY.

Pierwszy kwartał ub. roku wykazał, podobnie jak w r. 1935, dalszą wzmożoną działalność Wydziału Turystycznego.

Wszechświatowy Zjazd Lekarzy Żydów oraz Targi Lewantyńskie w Tel-Awiwie były poważną imprezą, która z jednej strony miała ściągnąć do Erec przedstawicieli handlu i przemysłu oraz przedstawicieli żydowskiej inteligencji zawodowej. Przypuszczano, że turystyka w tym okresie osiągnie nienotowane dotychczas rozmiary. Jednakże wybuch rozruchów arabskich prawie, że całkowicie przejściowo zahamowały turystykę. Poza tym angielskie władze konsularne czyniły nadal poważne trudności przy udzielaniu wiz turystycznych.

Wszystkie wyżej wymienione czynniki złożyły się na to, że prace Wydziału Turystycznego Izby w roku sprawozdawczym zostały w pewnej mierze ograniczone.

Referentem wydziału był p. M. Frankental.

WYDZIAŁ PRZESIEDLEŃCZY.

Dzielił się na następujące referaty: 1) rzemiosła i drobnego przemysłu i 2) rolnictwa.

Referaty te pracowały na zasadach, ustalonych w latach ubiegłych, przy czym w dalszym ciągu udzielały informacyj o sytuacji gospodarczej i możliwościach osiedlenia się w Palestynie osobom, przygotowującym się do emigracji.

Ze względu na wprowadzone w kwietniu roku sprawozdawczego ograniczenia dewizowe w Polsce oraz niepokoje w Palestynie, emigracja z Polski do Palestyny uległa znacznemu skurczeniu, w związku z czym i działalność Wydziału Przesiedleńczego była w stosunku do lat ubiegłych prowadzona przejściowo w ramach szczuplejszych.

WYDZIAŁ ADMINISTRACYJNY.

Zgrupowane w nim zostały wszystkie agendy wewnętrzno-organizacyjne, w szczególności referaty: 1) członków, 2) inkasa, 3) kasa, 4) buchalteria, 5) kontrola finansowa, 6) intendentura, 7) referat świadczeń społecznych. W związku z reorganizacją biura w roku 1935 w dalszym ciągu umożliwione zostały dalsze oszczędności.

Referentem był p. Izak Cukierman.

O ROZWOJU PALESTYŃSKIEJ ŻEGLUGI MORSKIEJ

„Jekica jamit" — wzbudzenie, czyli wskrzeszenie morskie — tak został przez promotorów żydowskiej żeglugi morskiej nazwany ruch, który dawne mrzonki o zdobyciu morza dla gospodarki palestyńskiej zamienił w ostatnich latach, zwłaszcza zaś w ostatnim roku przez budowę portu tel-awiwskiego, w czyny o niewątpliwej już wartości realnej. Pobudzeni bowiem ogólnym zainteresowaniem się społeczeństwa żydowskiego zagadnieniem morskim, historycy, opisując dzieje żydowskiej żeglugi morskiej, wykazali, iż Żydom nie zawsze obcą była praca morska. Od zachodnich wybrzeży Palestyny, od portów morza Czerwonego odbijały niegdyś, w państwie króla Salomona, okręty żydowskie w poszukiwaniu drogocennych ziół i kamieni. Flota żydowska istniała też w okresie panowania Makabeuszów. Podczas zwycięskiej swej wyprawy do Palestyny, przywódca wojsk rzymskich, Tytus, musiał stoczyć krwawą bitwę pod Jaffą z flotą żydowską, której ostateczna porażka uwieczniona została na monetach, na których wyryte są napisy „Judea navalis", „Victoria navalis". Nawet po upadku państwa żydowskiego Żydzi, osiedli na wybrzeżach morza Śródziemnego, od Aleksandrii do wysp Balearskich, długo jeszcze zajmowali się żeglugą, a nawet piractwem. Statki żydowskie krążyły po wodach morza Śródziemnego aż do dwunastego wieku, a armatorzy i kapitani żydowscy, jak Teodor Ribeiro, zdobyli sobie sławę w świecie żeglugi morskiej.

To też, powstały w ostatnich latach ruch, zmierzający do gospodarczego wyzyskania morza dla dzieła odbudowy Palestyny, do stworzenia żydowskiego „dominium maris", nazwany został renesansem morskim.

Trudno jednak, mimo powyższych reminiscencyj historycznych, świadczących o dawnym istnieniu żeglugi żydowskiej, zaprzeczyć faktowi, iż na ogół dawne państwa żydowskie słabo wykorzystały geograficzne położenie Palestyny dla rozwoju przemysłu nawigacyjnego. Panami zachodnich wybrzeży morza Śródziemnego stali się dawniej nie Żydzi, ale sąsiedni Fenicjanie. Judea, mimo rozległego swego wybrzeża, nigdy nie była państwem morskim. Należy to niewątpliwie przypisać przede wszystkim okoliczności, iż w dawnej Palestynie Żydzi na ogół zamieszkiwali górzystą część kraju. Opiewane przez proroków góry Judei i Samarii stanowiły główne terytorium państw żydowskich. Stolice i większe miasta wybudowane zostały na szczytach gór. Wybrzeża zajęte były częściowo przez Filistynów i Fenicjan.

Wręcz odwrotnie przedstawia się już dziś oblicze etnograficzne Palestyny. Kolonizacja żydowska skoncentrowała się przede wszystkim w dolinach i wzdłuż wybrzeża morskiego. Nowoczesne miasta żydowskie, jak Tel-Awiw i Haifa, powstały nad morzem. Górzyste wnętrze kraju pozostało nadal zamieszkałe przez Arabów. Żydzi w obecnej Palestynie znajdują się więc w położeniu geograficznym, przypominającym dawne państwa fenickie i filistyńskie.

To też ze względów li tylko geograficznych nowa Palestyna żydowska powołana jest, bardziej niż starożytne państwa żydowskiego, do rozbudowy gospodarki morskiej.

Pierwsze wysiłki w tym kierunku, dokonane przed niewielu laty, natknęły się na trudności, które, mimo znacznych postępów, jakie odtąd uczyniła młoda żydowska żegluga morska, zostały w nieznacznej tylko mierze usunięte. Zdobycie placówek morskich dla gospodarki palestyńskiej okazało się, pomijając trudności natury finansowej i technicznej, nie mniej trudne, niż uzyskanie dla osiedlenia rolnego zajętej przez innych gleby palestyńskiej.

Coprawda, ze względu na samą strukturę przedsiębiorstwa żeglugowego na morzu i jego charakter międzynarodowy, transport morski skazany jest na wolną konkurencję o zakresie światowym. To też mimo zaostrzonego, w okresie powojennym, protekcjonizmu, broniącego poszczególnych gospodarek narodowych, eksploatacja przemysłu nawigacyjnego pozostała zasadniczo wolna, odbywając się na rynku nieograniczonej konkurencji międzynarodowej, poza granicami celnymi ustroju protekcyjnego. Jednak liberalizm morski, czyli hasło „wolności mórz“, które w połowie ubiegłego stulecia narzucone zostało żegludze światowej przez potężną, ekonomicznie i geopolitycznie uprzywilejowaną marynarkę handlową W. Brytanii, już dawno uległo poważnym ograniczeniom. Ograniczenia te wyrażają się dziś przede wszystkim w szerokim poparciu finansowym i organizacyjnym, jakiego wszystkie niemal państwa morskie udzielają

swoim flotom handlowym. Ujęcie zagadnienia żeglugi morskiej, jak poprzednio już komunikacji wewnętrznej, jako elementu gospodarki narodowej, stało się w znacznej mierze częścią ogólnego systemu państwowego protekcjonizmu ekonomicznego.

Z drugiej zaś strony wolna konkurencja przemysłu transportowego na międzynarodowym rynku morskim została, w czasach powojennych, częściowo ograniczona, lub uregulowana, drogą porozumień między wielkimi przedsiębiorstwami żeglugowymi przez tak zwane „Shipping Conferences", czyli konferencje morskie. Konferencje te zaprowadziły system obrony morskich taryf przewozowych i zniżek, oraz ustaliły odpowiedni podział tonażu w poszczególnych strefach morskich. Stworzyły one pewnego rodzaju monopol na wielu trasach żeglugi morskiej.

Nic dziwnego więc, że młode żydowskie towarzystwa okrętowe, nie korzystające z żadnego poparcia państwowego, zdane na własne siły, napotkały na poważne przeszkody w walce konkurencyjnej z potężnymi przedsiębiorstwami, protegowanymi i subsydiowanymi przez państwa, lub też zorganizowanymi systemem wspomnianych „Shipping Conferences".

Możnaby przytoczyć cały szereg faktów, świadczących o tym, jak trudną była i nadal jest po części, z powyższych przyczyn, walka o byt młodych żydowskich towarzystw żeglugowych. Zwłaszcza zaś utrudniły rozwój młodej żeglugi żydowskiej często wyraźnie przeciwko niej skierowane ograniczenia prawne, zaprowadzone przez niektóre sąsiednie państwa morskie. Tak naprzykład, w r. 1935, ogłoszony został przez władze egipskie zakaz przyjmowania ładunków międzyportowych w Egipcie przez okręty o pojemności mniej niż 1000 ton (netto). W wielu krajach żegluga przybrzeżna zabroniona jest zupełnie statkom obcym. (W Anglii jest ona dozwolona). W zakazie powyższym nie było więc pod względem prawnym nic anormalnego. Miał on jednak na celu usunięcie z portów egipskich statków („Atid", „Amal", „Aliza") palestyńskiego towarzystwa „Atid", które -- założone przez żydowskich armatorów z Niemiec, braci Borchardt — od niedawna uprawiało przewóz kabotażowy wzdłuż zachodnich wybrzeży morza Śródziemnego, konkurując z poważnym egipskim przedsiębiorstwem kabotażowym. Ostatecznie towarzystwo „Atid" zmuszone było, dla zachowania linii transportowej egipskiej, nabyć większy statek o pojemności powyżej tysiąca ton netto[1]).

Prawdopodobnie energiczna interwencja rządu palestyńskiego na korzyść przedsiębiorstwa żydowskiego odniosła by należyte skutki. Administracja palestyńska jednak dotychczas mało wykazała zrozumienia i przychylności dla rozwoju żeglugi palestyńskiej. (Arabowie palestyńcy,

---

[1]) Nabytym w tych okolicznościach statkiem jest obecnie kursujący parowiec ciężarowy „Richard Borchardt" o pojemności 2500 ton brutto.

oprócz łodzi rybackich i żaglowców ciężarowych, żadnej parowej żeglugi morskiej nie posiadają).

Mimo jednak wspomnianych trudności, już dziś stwierdzić można, że dwa istniejące obecnie przedsiębiorstwa okrętowe żydowskie, towarzystwa „Atid“ oraz towarzystwo „Palestine Maritime Lloyd Ltd.“, posiadające dwa średniej wielkości okręty „Har Zion“ i „Har Carmel“, na linii Haifa—Constanza, weszły na drogę zdrowej eksploatacji handlowej. Szybkie stosunkowo przezwyciężenie trudności przez młodą żeglugę żydowską częściowo należy przypisać okoliczności, iż powstała ona w okresie wielkiego kryzysu na rynku morskim. Nabycie statków i narzędzi okrętowych zostało dokonane przy niewielkich inwestycjach. Odtąd koniunktura w dziedzinie transportu morskiego znacznie się polepszyła.

Poza tym powyższe dwa żydowskie przedsiębiorstwa, szczególnie zaś towarzystwo „Atid“, zdołały zawrzeć korzystne umowy z szeregiem przedsiębiorstw konkurencyjnych.

Gorzej się powiodło trzeciemu towarzystwu okrętowemu „Jewish Shipping Co“, założonemu przez znanego armatora z Niemiec p. Bernsteina. Do przedsiębiorstwa tego należał duży statek towarowo-pasażerski s/s „Tel-Aviv“, który kursował na śródziemnomorskiej linii okrętowej „Lloyd Triestino“, między portami palestyńskimi a Triestem. Towarzystwo to, po blisko dwuletnim istnieniu, zostało ostatnio zlikwidowane, a okręt „Tel-Aviv“, który przez krótki czas krążenia pod flagą niebiesko-białą zdołał zdobyć sobie wielką popularność wśród ogółu turystów żydowskich, został sprzedany firmie japońskiej. Niepowodzenie tego pierwszego, na większą skalę zorganizowanego przedsiębiorstwa żydowskiego dla żeglugi pasażerskiej, było wynikiem przede wszystkim przeszkód, które bezustannie stawiały na drodze jego rozwoju „Lloyd Triestino“ oraz władze włoskie. W nierównej walce konkurencyjnej młode przedsiębiorstwo żydowskie zostało pokonane. Być może, że przy większej wytrwałości, jaką wykazało naprzykład towarzystwo „Palestine Maritime Lloyd“ w obliczu nie mniejszych trudności, i przy znaczniejszym poparciu importerów palestyńskich, bandera żydowska nadal powiewałaby na białym s/s „Tel-Aviv“. W całym jednak szeregu przedsiębiorstw żeglugowych p. Bernsteina, (który niedawno odkupił linię „Red Star Line“ Antwerpia—New-York), palestyńskie towarzystwo „Jewish Shipping Co“ stało nieco na uboczu.

Krótki ten opis istniejącej w zalążku palestyńskiej marynarki handlowej, która do niedawna liczyła 7 statków o ogólnej pojemności 26.000 tonn brutto, a której obecny tonaż ogólny (po utracie statku „Tel-Aviv“) wynosi 16.000 ton brutto, zatrudniającej w 70% marynarzy żydowskich, świadczy wymownie o znacznych wynikach, jakie w przeciągu krótkiego okresu czasu osiągnęły wspólne wysiłki żydowskich armatorów i mło-

dych pionierów pracy morskiej — nowych „chaluców morza" — mimo wyczerpującej walki konkurencyjnej z potężnymi organizacjami żeglugowymi, oraz zupełnego braku, nie tylko poparcia rządowego, ale i poczęści zrozumienia dla zagadnienia morskiego wśród społeczeństwa żydowskiego. Wysiłki te dokonane zostały wyłącznie przez kapitał prywatny. Wręcz odwrotnie bowiem do rozwoju żydowskiej kolonizacji rolnej w Palestynie, której najważniejsze zdobycze zawdzięczać należy czynnikom społecznym, zarówno fundacjom Barona Rotschilda, jak i działalności funduszów Organizacji Syjonistycznej, pierwsze placówki żydowskiego przemysłu żeglugowego zdobyte zostały przez inicjatywy prywatne. Należy coprawda odróżnić żeglugę na morzu w ścisłym tego słowa znaczeniu, tak zwaną przez Anglików „Shipping Afloat", od przedsiębiorstw portowych, czyli od przybrzeżnej gospodarki morskiej, znanej w angielskiej terminologii morskiej pod nazwą „Shipping Ashore". W ostatniej tej dziedzinie osiągnięte rezultaty należy zawdzięczyć ogólnym wysiłkom Iszuwu palestyńskiego. Budowa portu tel-awiwskiego umożliwiona została dzięki zasiłkom instytucji narodowych i środkom dostarczonym przez społeczeństwo palestyńskie. Młoda natomiast żydowska marynarka handlowa jest dziełem wyłącznie kapitału prywatnego. Dzieło to należycie ocenimy, gdy wspomnę, że liczne wysiłki dokonane w tym samym prawie okresie przez prywatny kapitał polski w dziedzinie żeglugi morskiej (polskie okręty prywatne: „Sarmacja", „Lechia", „Biały Orzeł", „Gryf") upadły w nierównej walce konkurencyjnej. Właściwy rozwój polskiej żeglugi morskiej rozpoczął się od r. 1927, gdy rząd polski aktywnie ustosunkował się do sprawy floty handlowej.

Oczywiście, żydowski przemysł żeglugowy w Palestynie nie może i prawdopodobnie nie będzie mógł w najbliższej przyszłości liczyć na p o d o b n e poparcie państwowe. Trudno jednak pomyśleć, aby mógł on nadal być zdany wyłącznie na własne siły. Dla dalszego rozwoju żydowskiej żeglugi morskiej, kryjącej w sobie nieprzewidziane możliwości korzystnych inwestycji i wielkiej absorbacji sił roboczych, zachodzi już dziś konieczność wytknięcia polityki morskiej, polegającej zarówno na wykorzystaniu istniejących czynników polityczno-ekonomicznych, jak i zainteresowaniu, drogą usilnej propagandy, żydostwa palestyńskiego i światowego zagadnieniem żydowskiej gospodarki morskiej. W obliczu zawiłych i sprzecznych interesów ekspansji handlowej, bronionych na rynku transportu morskiego przez potężne, skoncentrowane przedsiębiorstwa o poparciu państwowym, trudno wyobrazić sobie przyszłość żydowskiej nawigacji palestyńskiej, nie posiadającej odpowiedniego poparcia o całokształt przewozowej organizacji morskiej.

Żydowska polityka morska winna i może zdobyć dla żeglugi palestyńskiej należne jej stanowisko na rynku przewozowym morza Śródziem-

nego i Czarnego drogą odpowiedniego ustosunkowania się do marynarki handlowej Wielkiej Brytanii i uzyskania jej poparcia. Trudno dziś, gdy cały ustrój dzieła odbudowy palestyńskiego znajduje się w przededniu zasadniczych zmian, wdawać się w szczegółowe omawianie możliwości kooperacji żydowsko-angielskiej w dziedzinie żeglugi morskiej. Zdaje się, w każdym razie, nie ulegać wątpliwości, iż W. Brytania ma powody dla przychylnego spoglądania na rozwój nawigacji żydowskiej na morzu Śródziemnym, o tyle o ile jest ona zainteresowana w przeciwstawieniu się ekspansji najsilniejszej na tym morzu konkurencyjnej włoskiej floty handlowej. Przychylny ten stosunek ujawnił się niewątpliwie w wykorzystaniu strajku w porcie jaffskim, podczas ostatnich rozruchów, dla udzielenia zezwolenia na budowę portu w Tel-Awiwie, mimo usilnych protestów arabskich. To też sprawa rozwoju żydowskich przedsiębiorstw morskich w Palestynie winna stać się poważnym przedmiotem w obecnych rokowaniach z rządem W. Brytanii, dotyczących przyszłego statutu Palestyny. Szczególnie zaś przygotowanie danych dla uzyskania porozumienia z Izbą Żeglugi Zjednoczonego Królestwa (Chamber of Shipping of the United Kingdom), reprezentującą interesy angielskiej floty handlowej w Międzynarodowej Konferencji Żeglugowej, powinno być najbliższym zadaniem istniejącego od roku departamentu morskiego przy Egzekutywie Agencji Żydowskiej w Jerozolimie. Okrętom angielskim, zawijającym obecnie do portów palestyńskich w stosunku 20% do ogólnego ruchu okrętowego w tychże portach, zatrudnionym prawie wyłącznie w transporcie towarowym, należałoby zapewnić uprzywilejowanie alternaytwne w stosunku do żeglugi żydowskiej, drogą bezpośrednich umów przewozowych z organizacjami importerów i eksporterów żydowskich i ogólnej propagandy na rzecz żydowskiej lub angielskiej żeglugi morskiej.

Zorganizowanie w tym celu społeczeństwa żydowskiego, w którym, zarówno w Palestynie jak i w diasporze, zaczęło ostatnio świtać zrozumienie dla sprawy żeglugi żydowskiej, jest równoległym do powyższego i równie ważnym zadaniem owej polityki morskiej. Istniejące w Palestynie organizacje morskie postawiły sobie właśnie jako cel uświadomienie społeczeństwa żydowskiego jego obowiązków w stosunku do żydowskich przedsiębiorstw morskich.

Założenie podobnych organizacyj, działających według jednolitego planu we wszystkich krajach diaspory, może się stać poważnym czynnikiem rozwoju żydowskiej gospodarki morskiej w Palestynie.

Rozwój ten, który ułatwia nam uprzywilejowane położenie geograficzne, jakoteż intensywny ruch przewozowy i imigracyjny Palestyny, zasilający corocznie potężnymi sumami obce przedsiębiorstwa okrętowe, zależy przede wszystkim od zrozumienia i poparcia, jakie wykaże dla sprawy żeglugi żydowskiej społeczeństwo żydowskie na świecie.

Nowozałożone przedsiębiorstwa w Palestynie

Spółka akcyjna — a.
Spółka firmowa — f.
Spółdzielnia — s.

Rolnictwo.

Gat Aguda Szetufit Haklait Klalit Ltd. (s), Tel-Awiw — spółdzielnia rolnicza; Beer Tuwia Moszaw Owdim Lihitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Beer Tuwia — osiedle rolnicze; „Balfuria" Moszaw Owdim Lihitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Balfuria — osiedle rolnicze; „Heamal", Kibuc Haszomer Hacair Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Kiriat Haim (koło Hajfy) — osiedle rolnicze; „Atarot", Moszaw Owdim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Atarot — osiedle rolnicze; Iwron Kwucat Poalim Lihitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Naharia — osiedle rolnicze; Merhawid Moszaw Owdim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Merhawia — osiedle rolnicze; Kfar Hassidim Moszaw Owdim Dati Aguda Szetufit Ltd. (s), Kfar Hassidim — osiedle rolnicze; „Szfaim", Kwucat Poalim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s), Szfaim — osiedle rolnicze; „Ben-Szemen", Moszaw Owdim Kooperatiwi, Aguda Szetufit Ltd. (s), Ben-Szemen — osiedle rolnicze.

Ruch Budowlany.

Jehuda Magwidowicz, arch., dr Chaim Blumenfeld, arch., Rafael Magwidowicz, inż. (f) — biuro budowlane; Kiriat Arie, Aguda Hadadit Ltd. (s), rozwój budowlany przedmieścia; „Tirat Szalom", Aguda Kooperatiwit Lehaspakat Haim Ltd. (s), Tirat Szalom — dostawa wody; Szchunat Poalim Kfar Liw, Aguda Szetufit Ltd. (s), Tel-Mond — towarzystwo budowlane; Kwucat Banaim „Hewer" (f), Kiriat Chaim — przedsiębiorstwo budowlane; The Building Contracting Office of the Afula Workers Ltd. (a) ŁP. 1.000 — biuro budowlane; „Saad" Building & Financial Co. Ltd. (a) ŁP. 5.000 — budowa domów; The Land and Loan Corporation Ltd. (a) ŁP. 10.000 — prace budowlane; The Near Eastern, Gas and Oil Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — urządzenia gazowe; The Building & Public Works Contracting Office of the Rehowot Workers Ltd. (a) ŁP. 1.000 — prace budowlane; Habone, Building Corporation of the Hapoel Hamizrachi in Jeursalem Ltd. (a) ŁP. 1.000 — prace budowlane; The Rechowot Workers Property Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — nadzór nad pracami budowlanymi.

Przemysł.

Weitman Bros. (f), Ramat Gan — fabryka mebli; „Man“ (f), Hajfa — młyn; „Klila“ (f), Jerozolima — fabryka wyrobów trykotowych; „Noy“ (f), Jerozolima — produkcja wyrobów mozaikowych; Bethleem Bus Factory (Srui, Sakka & Co.), (f) — koła i akcesoria samochodowe; „Palestine National Shoe Manufacturing Company Ltd.“ (a) ŁP. 1.000 — produkcja obuwia; Machtzewat „Ewen Jakob“ of the Hapoel Mamizrachi Ltd. (a) ŁP. 1.000 — kamieniołomy; „Mifrac“, Ice Factory and Cold Storage Ltd. (a) ŁP. 6.000 — produkcja lodów, wód mineralnych i utrzymywanie chłodni; Irgun Taasijat Autobusim „Ita“ Ltd. (a) ŁP. 1.000 — produkcja i sprzedaż samochodów i ich części; „Mifrac“, Flour Mills Ltd. (a) ŁP. 2.500 — młyny; „Ada“ Ltd. (a) ŁP. 2.000 — produkcja obuwia; Public Safety Service Station Ltd. (a) ŁP. 200 — produkcja i sprzedaż wszelkiego rodzaju wehikułów; United Foundry Works of Palestine Ltd. (a) ŁP. 4.000 — odlewnia i zakłady metalowe; The First Factory of Absorbent Cotton-Wool in Palestine, Tel-Awiw (f); „Atas“, Jerozolima (f) — fabryka wód mineralnych.

Handel.

The Arab Alcohol Agency (f), Jerozolima — alkohol denaturowany; Mordechaj Bufman (f), Tel-Awiw — filmy; Szezira (f), Tel-Awiw — galanteria; Dairy Gedera (f), Gedera — artykuły mleczarskie; „Eszkol“, Aguda Kooperatiwit Lesziwuk Pri Hadar Ltd. (s) — produkty rolnicze; Aguda Szetufit Lesziwuk Pri Hadar „Kfar Ganim“ Ltd. (s) — produkty rolnicze; The Arab Piece Goods Trading Co. (f), Jerozolima — manufaktura; Jazranej Hadar Magdiel, Aguda Szetufit Ltd. (s), Magdiel — produkty rolnicze; Jazranej Hadar Ramataim, Aguda Szetufit Ltd. (s), Ramataim — produkty rolnicze; Huli & Behar Habib (f), Tel-Awiw — owoce i warzywa; „Universitas“ (f), Jerozolima — książki; „Fortuna“ (f), Tel-Awiw — kuchenki gazowe; Spiwak & Waks (f), Tel-Awiw — tranzakcje handlowe; Mizrachi, Capon & Lewy (f), Tel-Awiw — artykuły budowlane; J. i E. Gobernik (f), Tel-Awiw — tranzakcje handlowe; Jazranei Hadar le Zion, Aguda Szetufit Ltd. (s), Riszon Le Zion — produkty rolne; Szarif & Medawar (f), Hajfa — tranzakcje handlowe; Abraham Matarasso (f), Jaffa — artykuły budowlane; Z. Aones & Kafena (f), Hajfa — dom agenturowy; Ideal Motion Pictures (A. Tacariadis & Co.), (f), Tel-Awiw — filmy; „Dalia“ (f), Jerozolima — kwiaty; Essece & Kredi (f), Tel-Awiw — artykuły kolonialne; Ringarts Bookshop (f), Hajfa — książki i psma; Hamdi Nabilsi & Zaki Kaunan (f), Jaffa — tranzakcje handlowe; Arab Union Cigarettes & Tobacca Co. Ltd. (a) ŁP. 40.000 — wyroby tytoniowe; „Mador“, Building & Finance Company Ltd. (a) ŁP. 1.000 — place budowlane; Max Cohn, Ltd. (a) ŁP. 6.302 — artykuły kolo-

nialne; „Ampa“, Ltd. (a) ŁP. 12.000 — samochody; Reuben, Ltd. (a) ŁP. 5.200 — place budowlane; „Hagal“, Electro-Radio Co. Z. Weil i W. Hendeles, dypl. inż. (f) — aparaty elektryczne i radiowe; Icchak Dawidof i Józef N. Mizrodu (f), Tel-Awiw — wyroby galanteryjne; Palestine Baltic Ships Supplies (Import—Export), A. Weiner & Co. (f) — okręty; Szabila B-cia & Co. (f), Hajfa — tranzakcje handlowe; A. Drimmer & Co. (f), Hajfa — firma agenturowa.

Rzemiosło.

Mosze Lepak & Zwi Menachemi — Maafia Vekonditoria Europa be-Afula (f), Afula — piekarnia; „Judith“, Loewy & Co. (f), Hajfa — pralnia; „Karim“ — Bejt Haroszet le Kerach (f), Tel-Awiw — produkcja lodu; „Sanitas“ (f), Tel-Awiw — apteka; Defuss „Hamaaraw“ (f), Jerozolima — drukarnia; Machbesat Kitor, Lewy & Silberman (f), Tel-Awiw — pralnia parowa; Kwucat Bamaalek (f), Hajfa — ciesielskie roboty; Vulcan Foundries Ltd. (a) ŁP. 100 — zakład wulkanizacyjny.

Banki, Towarzystwa Ubezpieczeniowe i Powiernicze.

Kupat Alija, Aguda Szetufit Leaszrai Vehisachon Ltd. (s), Tel-Awiw — kasa pożyczkowa i oszczędnościowa; Kupat Lebitnach Haklai Hadadi, Aguda Szetufit Ltd. (s), Tel-Awiw — towarzystwo ubezpieczeniowe; Jamijat Kafr Ava At-Taawunija Lit-Taslif Wat-Tafir (s), Jaffa — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Rantija At-Taawunija Lit-Taslif Wat-Tawfir (s), Jaffa — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Burka At-Taawunija Lit-Taslif Wat-Tafir (s), Nablus — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Beit Ur-el-Tahta At-Taawunija Lit-Taslif Wat-Tafir (s), Ramle — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Deir Tarif At-Taawunija Lit-Taslif Wat-Tafir, Ramle (s) — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Eel-Taluja At- Taawunija Lit-Taslif Wat Tafir (s), Gaza — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Et-Tira At-Taawunija Lit-Taslif Wat Tafir (s), Ramle — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Bejt Maksir At-Taawunija Lit Taslif Wat-Tafir (s), Jerozolima — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Salha At-Taawunija Lit Taslif Wat Tafir (s), Safad — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Jamijat Taradija At-Taawanija Lit-Taslif Wat Tafir (s) — kasa kredytowo oszczędnościowa; Jamijat Alma At-Taawinija Lit Taslif Wat Tafir (s), Alma — kasa kredytowo-oszczędnościowa; Marks Family (f), Jerozolima — sprawy powiernicze; General Credit Finance & Mortgage Society (f), Hajfa — towarzystwo kredytowe; Metropolitan Mercantile Corp. Ltd. (a) ŁP. 10.000 — finansowanie handlu; „Hamishmar“, Insurance Service Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — agentura ubezpieczeniowa firmy „Lloyd‘s Underwriters“; Palroma“, Finance Company Ltd. (a) ŁP. 50.000 — towarzystwo powiernicze;

„Monopol“ Trust and Agency Ltd. (a) ŁP. 50.000 — towarzystwo powiernicze; „Parwa“ Ltd. (a) ŁP. 5.000 — inwestycje kapitałów w hipotekach, obligacjach itp.; The Phoenix Assurance Comp. Ltd. (a) Anglia — Towarzystwo ubezpieczeniowe (przedst. p. S. Gordon, Jerozolima, Russian Bldg.); Swiss National Insurace Comp. Ltd. (a) Bazylea (Szwajcaria) — towarzystwo ubezpieczeniowe.

Hotele, restauracje, lokale rozrywkowe.

Misada Cooperatiwit Ezra Ltd. (s), Tel-Awiw — restauracja.

Biura podróży i transportowe, towarzystwa okrętowe.

Wechselmann & Rosenfelder (f), Hajfa — biuro transportowe; Ch. Weizman & Co. (f), Hajfa — agencja okrętowa; T. W. T. The Palestine Workers Touring and Travelling Co. Ltd. (a) ŁP. 1.000 — biuro turystyczne; Nakszon Ltd. (a) ŁP. 50.000 — biuro podróży i transportowe; Van Ommern & Borchard Ltd. (a) ŁP. 1.000 — biuro okrętowe; „Adriatica“, Societa Anonima di Navigazione of Venice (a), (Włochy) — towarzystwo okrętowe (przedstawiciel p. Lodowico Chev. Casati, Lodowico); Polskie Linie Lotnicze „Lot“, Ltd. Warszawa (Polska) — Linia okrętowa (przedst. p. Franciszek Gabański, Jerozolima, King Dawid Hotel).

Różne.

Chewrat Kfar Hanoar Ltd. (a) — zakładanie instytucyj rolnych i naukowych; „Halifin“, Hewra Lechiszuk Kiszrej Hahalifin Polin — Erec Israel Ltd. (a) ŁP. 100 — Towarzystwo dla rozwoju stosunków wymiennych między Polską a Palestyną (Erec Israel); The British Institute of Commerce and Accountancy Ltd. (a) ŁP. 200 — zakładanie szkół handlowych; The British Institute of Engineering Technology (Near East) Ltd. (a) ŁP. 200 — zakładanie szkół technicznych.

Zwiększenie kapitałów poszczególnych przedsiębiorstw.

„Palestine Security Bank“ Ltd. z ŁP. 10.000 do ŁP. 15.000; „The Arab Cinema Company“ Ltd. z ŁP. 5.000 do ŁP. 15.000; The Marine Trust Ltd. z ŁP. 100.000 do ŁP. 150.000; Near East Coal and Bunkering Co. Ltd. z ŁP. 10.000 do ŁP. 20.000; Bayside Land Corporation Ltd. z ŁP. 1.000 — do ŁP. 100.000; Palestine Brewery Ltd. z ŁP. 50.000 do ŁP. 75.000.

Zmniejszenie kapitałów poszczególnych przedsiębiorstw.

„Hefzi Ba“ Standard Articles Co. Ltd. z ŁP. 40.000 do ŁP. 34.990.

KOMUNIKATY

Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

WIZYTY W IZBIE.

Ostatnio odwiedzili Izbę następujący goście z Palestyny: Dr. Kurt Ruppin, dyr. Mifrac Haifa Co. i Tow. Rassco; dr. Jakub Thon, nacz. dyr. Palestine Land Development Co.; Tadeusz Piech, dyr. Banku P. K. O. w Tel-Awiwie; Chaim Barlas, dyr. Departamentu Imigracyjnego Agencji Żydowskiej dla Palestyny, wicedyrektor Banku P. K. O. w Tel-Awiwie Herold, dr. Ariel, przedstawiciel Związku Przemysłowców w Palestynie, dyr. kooperatywy „Hachaklai" Cheifetz.

MOŻLIWOŚCI EKSPORTOWE DO PALESTYNY

Do Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej wpłynęły ostatnio następujące zapytania z Palestyny:

17/IP/37. Poszukiwani są dostawcy na następujące artykuły:

a) skóry chromowe,
b) obuwie skórzane,
c) listwy do ram,
d) sedesy,
e) wyroby fajansowe sanitarne,
f) przybory piśmienne metalowe.

18/IP/37. Poważna firma palestyńska interesuje się udzieleniem większego zamówienia na:

a) płyty szamotowe, wielkości 16x16x2 cm. i 16x24x2 cm.,
b) laseczki ze steatyku i magnesium dla pieców ogrzewających pokoje wielkości 16x4x4 w różnych formach.

19/IP/37. Firma palestyńska prosi o ofertę na dostawę do Palestyny maszyn do obróbki metali i drzewa, elektrod, drutu do szwajsowania i stali do wyrobu narzędzi.

20/IP/37. Dom agenturowy w Tel-Awiwie interesuje się objęciem przedstawicielstwa firm produkujących wagi domowe systemu Berangera, sprężyny stalowe do drzwi żaluzowych.

Bliższych informacyj udziela Wydział Handlowy Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej, Warszawa, Fredry 10. Do pisemnych zapytań należy załączyć znaczek pocztowy na odpowiedź.

KONTYNGENTY NA PRZYWÓZ ARTYKUŁÓW PALESTYŃSKICH DO POLSKI.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zawiadomiło Izbę Handlową Polsko-Palestyńską, iż dla Palestyny zostały przyznane następujące kontyngenty:

Na okres wrzesień—października 1937 r.

cytryny — poz. tar. 60 p. 5 — 300 tonn.
sok pomarańczowy i ekstrakt — poz. tar. 236 — 2,2 tonn.
kwaśny fosforan sodowy — poz. tar. 299 p. 22 i 528 p. — 1 tonna.
skóry surowe — poz. tar. 492 — 50 tonn.
oliwa — poz. tar. 205 i 221 — 20 tonn.
wino — poz. tar. 280 p. 1 — 40 tonn.
jelita — poz. tar. 137 — 4 tonn.
koniak — poz. tar. 278 — 10 tonn.
wyroby artystyczne ze srebra — poz. tar. ex 1264 p. 4 — 0,25 tonn.
olejki eteryczne — poz. tar. 429 p. 2 — 0,25 tonn.
liście świeże dla celów rytualnych — poz. tar. 86 — 3 tonn.
wanilia — poz. tar. 82 p. — 0,5 tonn.
rodzynki — poz. tar. 62 — 5 tonn.
jabłka rajskie — poz. tar. 58 — 5 tonn.
sezam — poz. tar. 24 — 140 tonn.

Do końca roku 1937.

zęby sztuczne — poz. tar. 1164 p. 4 — 50 kg.

WZROST OBROTÓW HANDLOWYCH MIĘDZY POLSKĄ A PALESTYNĄ.

Wywóz Polski do Palestyny w sierpniu r. b. wynosił 992 tys. zł. (w sierpniu 1936 r. — 391 tys. zł.), przywóz zaś z Palestyny do Polski 185 tys. zł. (w sierpniu 1936 r. — 58 tys. zł.).

W okresie styczeń — sierpień 1937 wywóz z Polski do Palestyny wyniósł 6.229 tys. zł. (w tym okresie 1936 — 3.970 tys. zł.), przywóz zaś z Palestyny do Polski 5.228 tys. zł. (w tym okresie 1936 r. — 5.444 tys. zł.).

Jak z powyższych cyfr widać wywóz z Polski w r. ub. za pierwszych osiem miesięcy osiągnął już prawie sumę obrotu zacały rok ubiegły, tj. 6.802 tys. zł.

S T A T Y S T Y K A

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

(wg danych Głównego Urzędu Statystycznego).

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w czerwcu 1937 r. w porównaniu z czerwcem 1936 r.

Kraje	Czerwiec 1936			Czerwiec 1937		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	36	451	+ 415	40	613	+ 573
Egipt	1,027	200	— 827	1,387	661	— 726
Syria	232	231	— 1	—	161	+ 161
Iran	58	389	+ 331	55	8	— 47
Turcja	118	323	+ 205	587	90	— 497
Cypr	10	3	— 7	4	4	—
Irak	—	35	+ 35	—	252	+ 252

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń—czerwiec 1937 r. w porównaniu z tymże okresem 1936 r.

Kraje	Styczeń-Czerwiec 1936 r.			Styczeń-Czerwiec 1937 r.		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	5,443	3,293	— 2,150	5,027	4,350	— 677
Egipt	8,804	2,885	— 5,919	8,766	3,303	— 5,463
Syria	1,035	842	— 193	1	979	+ 978
Iran	393	1,323	+ 930	381	5.079	+ 4,698
Turcja	1,229	1,411	+ 182	4,379	628	— 3,751
Cypr	46	84	+ 38	4	46	+ 42
Irak	1	280	+ 279	19	653	+ 634

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w pierwszym półroczu 1937 r.

Artykuły	wywóz		Artykuły	przywóz	
	kwint.	tys. zł		kwint.	tys. zł
PALESTYNA					
Ogółem	153935	4,350	Ogółem	99,646	5,027
sztuk	21,439				
Żyto	12,970	236	Pomarańcze	82,410	4.330
Groch i fasola	540	20	Grejpfruty	6,744	306
Mąka żytnia	9,818	252	Oliwa	49	10
Kasza jęcz. i grycz.	828	31	Wino	328	53
Słód	150	6	Skóry bydlęce	144	31
Grzyby suszone	8	5	Książki	16	20
Wiklina nieokorowana	891	15	Żelastwo	9,662	131
Masło	2,060	389	Zęby sztuczne	1	125
Sery	177	17			
Bydło rogate	3	72			
Kury	212	48			
Węgiel drzewny	500	7			
Szynki	28	8			
Konserwy mięsne	112	16			
Śledzie, szproty, sard.	77	11			
Drożdże prasowane	155	13			
Karbid	1,319	30			
Przetwory farmaceut.	12	17			
Biel cynkowa	55	46			
Lakiery olejne	38	6			
Tkaniny z jedw.	3	7			
Tkaniny wełn., aksam.	22	34			
Tkaniny bawełn. „	304	151			
Przędza jut. i lniana	48	7			
Tkan. jut., lniane i kon.	48	6			
Liny, linki, powrozy	27	5			
Tkan. impregn., cerata	60	12			
Bielizna, odzież, konfek.	17	14			
Zerdzie, drągi, tyki	1,722	7			
Belki i bale sosn.	6,608	105			
Deski i łaty sosn.	9,277	129			
Komplety skrzynk.	48,814	1,014			
Dykty i forniery	12,185	504			

Artykuły	wywóz kwint.	wywóz tys. zł	Artykuły	przywóz kwint.	przywóz tys. zł
Meble gięte i inne	225	28			
Wyr. koszykarskie	56	7			
Papier pakowy	4,558	64			
Książki	74	17			
Obrazy, rysunki	6	7			
Mater. do szlifow.	149	19			
Przybory sanitarne	217	14			
Wyroby szklane	186	16			
Żelazo, stal walcow.	22,204	494			
Wyroby żeliwne	319	19			
Drut żelazny, stalowy	4,402	51			
Rury żelazne, stalowe	3,960	101			
Naczynia blasz., emal.	110	18			
Wyroby nożownicze	19	14			
Obrabiarki do metali	121	18			
Walce szosowe	257	31			
Żarówki elektryczne	14	11			
Samoloty	34	105			
Płyty gramofonowe	11	7			
EGIPT					
Ogółem	622261	3,303		98,187	8,766
Węgiel kamienny	5,670	772	Nasiona sezamu	150	11
Dziegieć, smoły	281	6	Rudy manganowe	60,489	250
Szynki	145	36	Bawełna surowa	37,336	8,479
Tkaniny wełniane	139	100	Wyczeski bawełn.	149	18
Tkaniny bawełniane	639	789			
Tkaniny lniane	128	53			
Materie firankowe	107	44			
Deszczułki posadzk.	1,090	33			
Dykty	9,212	329			
Meble gięte	1,060	157			
Tektura	485	11			
Papier pakowy	2,326	41			
Przybory sanitarne	149	10			
Żelazo, stal, walcow.	26,562	448			
Blacha żelazna, stal.	396	9			
Drut żelazny, stal.	637	14			
Gwoździe druciane	7,085	200			

Artykuły	wywóz		Artykuły	przywóz	
	kwint	tys. zł.		kwint.	tys. zł.
Rury żelazn., stal.	469	13			
Naczynia blasz., emal.	626	108			
Cynk w blachach	125	9			
Sprężyny meblowe	494	24			
Części maszyn	17	8			
Wyr. z kości słoniowej	—	7			
SYRIA					
Ogółem	61,935	979	Ogółem	16	1
Słód	798	31			
Węgiel kamienny	480	73			
Przędza z jedw. sztucz.	27	14			
Tkaniny „ „	—	10			
Przędza wełn. czes.	276	200			
Tkaniny wełn.	324	199			
„ lniane	59	21			
Dykty	5,339	216			
Żelazo i stal	3,676	63			
Gwoździe druciane	600	20			
Rury żelazne, stalowe	1,613	41			
Naczynia blasz. emal.	158	23			
IRAN					
Ogółem	185141	5,079	Ogółem	1,677	381
			sztuk	3	
Nasiona buraków cukr.	244	27	Brzoskwinie i morele		
Tkan. wełniane	130	65	suszone	346	41
Tkan. bawełniane	379	228	Migdały bez łupin	287	67
Żelazo, stal, walcowane	3880	49	Jądra pestek, śliwek,		
Szyny kolejowe	149091	3,643	moreli, brzoskwiń	586	92
Podkłady kolejowe	31171	1,038	Szellak, kopale i in. ży-		
			wice naturalne	116	63
			Gumy wszelkie	184	88
			Karakuły, półkarakuły	1	11
			Dywany, chodniki	2	9

Artykuły	wywóz		Artykuły	przywóz	
	kwint.	tys. zł		kwint,	tys. zł
TURCJA					
Ogółem	10,115	628	Ogółem	20,839	4,379
sztuk					
			Nasiona sezamowe	626	52
Konie zarodowe	12	36	Rodzynki	3,041	308
Nafta	100	22	Figi suszone	309	22
Chlorek amonu	265	12	Orzechy włoskie	52	13
Biel cynkowa	195	15	Orzechy laskowe	505	133
Dykty	374	22	Garbarskie: drewno, ko-		
Papier niebarwiony	66	17	ra, owoce, liście	3,181	91
Przybory sanitarne	222	13	Liście tytoniowe	2,943	1,570
Żelazo, stal, walcow.	5,007	93	Ekstrakty garbnikowe	1.388	94
Łączniki, kształtki że-	576	65	Bawełna surowa	8,319	2,007
Cynk w płytach, prę-					
tach, gąskach	3,020	247			
Żarówki elektryczne	39	68			
CYPR					
Ogółem	1,502	46	Ogółem	1,191	—
Dykty	468	19			
Papier pakowy	920	13			
Ogółem	8,345	653	Ogółem	239	19
Przędza wełniana	100	98	Daktyle	239	19
Tkaniny wełniane	431	201			
Dykty	6,973	262			
Meble gięte i części	425	63			

Handel zagraniczny Palestyny

(wg. danych Palestine Commercial Bulletin).

Handel zagraniczny Palestyny w marcu i kwietniu 1937 r.

	marzec 1937	kwiecień 1937
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,454,153	1,479,069
w tym towarów	1,396.208	1,472,688
Wywóz ogółem	1.064,936	692,020
w tym towarów	1.047.772	653,201
Reeksport	8,184	9,055
Tranzyt	37,494	36.862

Przywóz do Palestyny głównych artykułów w marcu i kwietniu 1937 r.

	marzec 1937		kwiecień 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	21,735	20,887	20,424	19,319
Pszenica	92,891	93,533	79,550	83,167
Żyto	2,367	1,855	7,096	5,936
Mąka pszenna	21,252	30,983	32,204	53,225
Mąka żytnia	951	1,183	4,226	5,558
Bydło (sztuk)	2,460	30,135	2,370	30,227
Drób (sztuk)	195,305	14,644	110,303	8,833
Cukier	17,630	14,049	14,066	11,242
Kartofle	19,930	13,800	3,009	2,264
Rury żelazne, żeliwne	16,611	24,507	26,407	38,111
żelazo w sztabach i prętach	41,941	36.281	48,416	42,520
Drzewo budulcowe m³	9,357	22,552	7,909	22,204
Drzewo na skrz. pom. m³	9,213	39,160	2,382	10,365
Dykty	1,884	4,036	4,540	9,030
Tkaniny bawełniane				
szare	129	1,164	500	4,247
bielone	650	9,246	535	7,878
farb. i druk.	1,531	27,835	1,617	31,029
Tkaniny wełniane	317	20,362	297	21,781
„ z czyst. jedw.	16	861	19	1,668
„ z sztuczn. jedw.	367	11,851	448	14,434
Nafta (litrów)	5,096,018	15,288	4,969,307	14,876
Benzyna (litrów)	5,036,081	20,144	5,095,141	20,380
Automobile (sztuk)	144	26,210	121	29,021

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w marcu i kwietniu 1937 r.

	marzec-kwiecień 1937		marzec-kwiecień 1937	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	2,248,300	816,262	993,963	397,666
Grejpfruty (skrzynek)	307,051	75,998	314,990	110,233
Cytryny (skrzynek)	8,394	3,176	2,083	833
Skóry surowe i suszone	2,874	17,327	2,945	20,541
Jelita	157	1,668	138	1,688
Wino (litrów)	55,217	1,067	30,185	357
Oliwa jadalna	630	4,905	1,371	11,011
Sezam	—	—	—	—
Migdały	5	35	4	39
Cement	—	—	2,000	262
Pończochy i skarpetki (tuz.)	14,036	460	16,446	594
Mydło do prania	2,732	9,422	2,502	8,653
Zęby sztuczne		4,280		2,480

Handel zagraniczny Palestyny według krajów w marcu i kwietniu 1937 r

	marzec-kwiecień 1937				marzec-kwiecień 1937			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytania	171,555	609,586	140	10,839	234,724	374,666	55	13,951
Niemcy	203,985	28,344	—	810	275,656	6,065	155	981
Francja	17,973	41,440	243	1,354	18,475	29,205	162	—
Czechosłow.	38,920	22.856	358	953	52,597	17,622	75	1.722
Belgia	53,457	21,474	2,941	198	51,297	31,910	3,784	114
Włochy	27,324	3,378	—	2,089	24,643	9,164	103	1,838
Holandia	23,179	[illegible]	—	—	21,021	36,715	33	137
Szwecja	12,382	[illegible]	—	41	10,439	8,284	—	216
Rumunia	129,731	[illegible]	—	155	104,675	20,488	—	150
Egipt	73,031	[illegible]	835	5,979	68,915	8,337	831	1,668
Syria	105,314	61,845	543	—	109,386	64,255	1,214	—
Irak	71,168	692	478	132	101,186	563	131	119
Iran	3,805	—	3	288	10,746	—	—	53
Turcja	21,335	4,023	—	175	9,083	7,574	—	75
Arabia	618	44	—	—	672	41	—	—
Polska	34,042	47,644	—	—	50,171	13,351	—	108

Ruch ludności w Palestynie

(wg. danych „Palestine Gazette")

a) Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w marcu i kwietniu 1937 r.

	Marzec 1937		Kwiecień 1937	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	1,322	1,183	1,393	1,280
b) Powracający po nieobecności pow. jednego roku	106	59	91	32
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	6,461	1,554	7,118	1,556
d) Turyści przybyli	8,076	2,267	12,734	1,430
e) Turyści tranzytem	1,301	136	1,138	54
Ogółem	17,266	5,199	22,474	4,352
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okr. pow. jednego roku	83	50	131	97
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	6,265	2,205	9,072	2,616
h) Turyści wyjeżdżający	6,575	1,410	10,010	1,928
i) Turyści tranzytem	1,284	148	1,110	58
Ogółem	14,207	3,813	20,323	4,699

b) Podział imigrantów według płci.

	Marzec 1937				Kwiecień 1937			
	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15	Mężcz.	Kobiet	Chłop. do lat 15	Dziewcz. do lat 15
Imigranci ogółem	551	507	132	132	608	560	117	108
w tym Żydzi	474	466	120	123	571	505	110	94
Turyści zalegalizowani jako imigranci	44	46	10	3	36	32	3	—
w tym Żydzi	33	38	9	2	28	29	3	—
Ogólna ilość zarejestrowanych imigrantów.	595	553	142	135	644	592	120	108
w tym Żydzi	507	504	129	125	599	534	113	94

c) Kategorie imigrantów

	Marzec 1937				Kwiecień 1937			
	Imigranci		Tur. zalegal.		Imigranci		Tur. zalegal.	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
A (I) Kapitaliści (ŁP 1000 i wyżej)	104	104	32	31	95	93	33	33
A (I)$_2$ Członkowie rodzin A (I)	96	96	6	6	96	96	8	8
A (II) Wolne zawody (ŁP. 500)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (II)$_2$ Członk. rodz. A (II)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	1	1	—	—	—	—	—	—
A (III)$_2$ Członk. rodzin A (III)	2	2	—	—	—	—	—	—
A (IV) Osoby z min. dochodem ŁP. 4.—	8	8	1	1	—	—	2	2
A (V) Osoby z kapitałem ŁP. 500.	—	—	—	—	—	—	—	—
A (V)$_2$ Czł. rodz. A (V)	—	—	—	—	—	—	—	—
B (I) Sieroty	4	—	—	—	—	—	—	—
B (II) Duchowieństwo	22	13	5	1	12	4	8	—
B (II)$_2$ Członk. rodz. B (II)	15	12	1	1	9	9	—	—
B (III) Studenci	32	31	1	1	17	93	1	1
C (I) Robotnicy	306	297	19	10	478	457	5	4
C (I)$_2$ Członk. rodz. C (I)	223	220	4	3	362	362	1	—
D Członkowie rodzin mieszkańców Palestyny	441	399	34	28	283	224	12	12
K. Osoby nie podlegające ustawie imigracyjnej	68	—	—	—	41	—	1	—

Obieg pieniężny w Palestynie

(wg. danych „Palestine Gazette")

Ilość monet w obiegu w Palestynie w końcu kwietnia i maja 1937 r.

Monety w obiegu	Kwiecień 1937		Maj 1937	
	Ilość	ŁP.	Ilość	ŁP.
Srebrne monety				
100 milsów	2,244,000	224,400	2,244.000	224,400
50 milsów	4,140,000	207,000	4,140,000	207,000
Ogółem srebrne monety		431,400		431,400
Niklowe monety				
20 milsów	1,155,000	23,100	1,155,000	23,100
10 milsów	3,230,000	32,300	3,230,000	32,300
5 milsów	4,340,000	21,700	4,340,000	21.700
Ogółem niklowe monety		77,100		77,100
Miedziane monety				
2 milsy	1,448,000	2,896	1,492,000	2,984
1 mils	5,104,000	5,104	5,216,000	5,216
Ogółem miedziane monety		8,000		8,200
Ogółem monety		516,500		516,700
Banknoty w obiegu				
Banknoty:				
ŁP. 100	205	20,500	184	18,400
ŁP. 50	1,517	75,850	1,493	74,650
ŁP. 10	90,234	902,340	85,784	857,840
ŁP. 5	326,671	1,663,355	316,671	1,583,355
ŁP. 1	2.000,530	2,000,530	1,979,130	1,979,130
ŁP. ½	549,118	297,059	588,118	294,059
Ogółem banknoty		4,929,634		4,807,434
Ogółem monety i banknoty		5,446,134		5,324,134

Koszty utrzymania w Palestynie

(wg. danych Palestine Commercial Bulletin)

Koszty utrzymania w Palestynie rodziny, składającej się z 5-ciu osób. (Na podstawie cen detalicznych 20 zasadniczych artykułów). Podstawa — styczeń 1922 — 100%.

Miesiąc		Wydatki miesięczne ŁP. (funty palestyńskie)	Wskaźnik %
Styczeń	1922	8,749	100,0
„	1923	7,507	85,8
„	1924	6,718	76,8
„	1925	7,682	87,8
„	1926	7,220	82,5
„	1927	7,230	82,6
„	1928	6,705	76,6
„	1929	6,463	73,9
„	1930	5,860	67,0
„	1931	4,909	56,1
„	1932	5,098	58,3
„	1933	4,934	56,4
„	1934	4,591	52,5
„	1935	4,764	54,5
„	1936	4,735	54,1
„	1937	5,457	62,4
Luty	1937	5,335	61,0
Marzec	1937	5,224	59,7
Kwiecień	1937	5,374	61,4
Maj	1937	5,121	58,5
Czerwiec	1937	4,996	57,1

Wskaźniki cen hurtowych

Następujące cyfry odnoszą się do wskaźnika cen hurtowych na artykuły spożywcze i paliwa za miesiąc kwiecień—maj 1937 r. podstawa — kwiecień—maj 1936 r.

Artykuły	Wskaźnik	
	Kwiecień	Maj
I. Zboża i mięso	119,4	111,3
II. Owoce i inne artykuły spożywcze	117,1	103,8
III. Paliwa i różne	110,9	112,8
Wskaźnik ogólny	115,7	109,3

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.

Redaktor odpowiedzialny:
Inż. JÓZEF THON

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA
IZBA HANDLOWA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 8, tel. 581-92.